

מחברים

גליז'ן צ"ה | פרשת ראה | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
כניסת השבת	יציאת השבת	כניסת השבת	יציאת השבת	כניסת השבת	יציאת השבת	כניסת השבת	יציאת השבת	
19:45	20:51	19:19	20:26	18:50	19:49	18:35	19:47	
21:12		20:48		20:24		20:27		

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

בעת לבישת בגדי שבת לומר פסוק "כל כלי יוצר" וגו'

כל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאם ה' (הפטורה - ישעיהו נד, ז).

כתב בספר 'קב הישר' (פרק מו): בבגדי שבת צריכין שמירה מעולה יותר כאמור, כי הס"א הולך וסובב סביב נגד האדם להתדבק בו ובפרט בבגדי של שבת, על כן אמר האר"י ז"ל שצריך האדם לומר בשעת לבישת בגדי שבת (ישעיהו נד ז) 'כל כלי יוצר עליך לא יצלה'.

פעם אחת נפגשו הרה"ק רבי אברהם שמחה מבראניב זיע"א עם הרה"ק המקובל רבי חיים שאול דוויך הכהן זיע"א ברחובות ירושלים בערב שבת, שאל אותו רבי חיים שאול: אולי ידוע לו המקור לדברי האר"י"ל שכאשר לובשים את בגדי השבת יש לומר הפסוק 'כל כלי יוצר עליך לא יצלה'. ענה לו הרב מבארניב מיד, שלדעתו המקור הוא בדברי המדרש (ראה ילקוט רמז תשסז), שכאשר קרא בלק לבלעם לקלל את

הוא נתמנה על ידי רבו הרה"ק הצמח צדק זיע"א להיות הממונה על כולל חב"ד בחברון. בטוב ליבו העניק סכומים נכבדים למשפחות אלמנות ויתומים, ההוצאות גדלו - ולא עבר זמן רב וקופת הצדקה התרוקנה.

יום אחד באה אשה אלמנה, שבורה ורצועה, ובכתה שאין לה לתת אוכל לילדיה. רבי שמעון מנשה הצטער מאוד על מצבה של האלמנה אך לא מצא אפילו פרוטה אחת לתת לה, לאידך גיסא - איך יוכל להשיב ריקם אשה אלמנה? חכך בדעתו ולבסוף אמר לה: יש לי הצעה טובה בשבילך. היות וכאן בעיר מחשיבים אותי כצדיק וחסיד, על כן אכין פתק ובו יהיה כתוב שכל הקונה פתקה זו - מובטח

ישראל, ענה לו בלעם: איך אוכל לקללם אם הם לובשים בגדי שבת ויום טוב, מזה מוכח כי לבישת בגדי שבת היא תריס נגד הפורענות (חמרא טבא' בתולדות המחבר). (ספיר ויהלום פר' בלק תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

מכר חלקו בגן עדן לעזור לאלמנות ויתומים

פתח הפתח את דרך לאחיק לעגנר (טו, יא)
הגאון הצדיק, רבי שמעון מנשה חייקין זצ"ל, רבה של עיר האבות חברון, היה גיסו של זקני הרה"צ רבי יצחק דוד גרוסמן זצ"ל.

**וכל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה':
דיעה מיוחדת מודחכת על פטירת הגאון הגדול מרן חכם שלום כהן זצוק"ל
ראש ישיבת 'פורת יוסף' ונשיא מועצת חכמי התורה • עמ' ד-ז**

עמ' כ"ט

מסד אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' י"ג

פניני אביר יעקב

לו חלק אחד מעולם הבא שלי!

בתחילה לא הבינה האלמנה את חשיבותו וערכו של מסמך זה, אך ברירות רבות לא היו לה. לקחה איפוא את הפתק, ניגשה לאחד מעשירי חברון והראתה לו אותו. העשיר קפץ משמחה על ה"עסק" הטוב שהגיע לידו, והושיט לה סכום נכבד. למחרת הגיעה לביתו של רבי שמעון מנשה עוד אשה אלמנה ובכתה על מצבה הקשה, הרב כתב גם לה פתק כזה, במשך הימים הבאים הספיק רבי שמעון מנשה למכור כמעט את כל העולם הבא שלו!

וסיפר אחד מתושבי חברון לשעבר שעוד ראה כמה פתקים כאלה אצל כמה אנשים מנגידי חברון...

לב ישראל (להגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל) - בפרשתנו

יכולים לשלוט בהם".
מדשן ביתך - בפרשתנו

החיים נמשלים לרכבת הנעצרת בתחנות שונות

לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, כי עם קדוש אתה (יד, א-ב).

בניחום אבלים על אדם צעיר, סיפר הגאון רבי יהודה צדקה על כפרי שהגיע לעיר, ושאל מה המסלול ומה המחיר של אוטובוס מסוים. ענו לו שהמחיר אחיד, כך וכך שקלים לכל מרחק. בתחנה הראשונה כשהאוטובוס נעצר, רואה הכפרי שחלק מהאנשים שעלו איתו בתחנה הראשונה, יורדים! נראה לו הענין משונה, איזה אנשים משונים. בתחנה השנייה שוב ירדו חלק מהאנשים שעלו איתו. בתחנה השלישית כששוב ירדו חלק מהאנשים שעלו איתו, הוא לא יכל להתאפק, פתח את החלון וצעק, חברים! השתגעעתם?

הרי באותו המחיר אתם יכולים לנסוע עד התחנה הסופית, מדוע אתם יורדים באמצע הדרך? האמת היא, שהם דווקא בסדר גמור! כי הם צריכים לרדת כאן, למה להם לנסוע לתחנה הסופית? הכפרי הוא זה שלא הבין את מהלך העניינים.

אמר ר' יהודה צדקה, אדם שנולד, יכול באותה הזדמנות לחיות תשעים שנה! למה באמצע הדרך אתה הולך? יורד מהחיים? אתה יכול לנסוע עד התחנה הסופית! אבל האמת, שהוא צריך לרדת כאן, למה לו לנסוע עד הסוף, להישאר כאן עוד חמישים שנה, בשביל מה? הוא גמר את התפקיד שלו כאן.

אמרות חכמה - בפרשתנו

הק', זה שייך גם כשהוא עושה במידת אכזריות לבעלי חיים, לכן טוב יותר שלא להרוג בבעלי חיים בידיים אלא על ידי הנחת דבר ההורגם וכדומה. ומסיים: "ואף שלא מצאתי זה בפירוש, טוב להתנהג כן במקום שאפשר" עכ"ד. אגרות משה (שו"ת חר"מ סי' מז)

אם מניח מאויביהם מזה צריכים לברכת 'וישבתם בטח'

והניח לכם מפל אויביכם מסביב וישבתם בטח (יב, י).

שואל הגה"ק הרבי רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "תפארת יהונתן", הרי זה דבר פשוט שכיון שהניח לכם מכל אויביכם מסביב, ודאי הוא שתשבו בטח?

אלא נראה לבאר, אף על פי שיש שלום בין ישראל לאומות, לפעמים אין שלום בישראל בין אדם לחבירו ושונאים זה את זה בלב, לכן הבטיחה התורה "ועברתם את הירדן" ושוב לא יהיה לכם לב רגז, שהרי על הפסוק "ונתן ה' לכם לב רגז" אומרת הגמ' (נדרים כב, א) כי בבבל נאמר, ובשעה שעוברים את הירדן שוב אין לב רגז. וא"כ זה הפירוש, "והניח לכם מכל אויביכם מסביב", היינו מאומות העולם, "וישבתם בטח", שיהיה שלום ביניכם בין אדם לחבירו.

ובספר "גלילי זהב" מסביר בצורה אחרת, "וישבתם בטח" זה תנאי ועצה טובה ל"הניח לכם מכל אויביכם", אם תשבו לבטח, אם בפנים המחנה יהיה שקט ושאנן, אם אתם ביניכם לא תהיו מפולגים לעדות וכתות שונות, אז אין לכם לפחד "מכל אויביכם מסביב", וכפי שאמרו חכמינו "אלמלי היו ישראל באגודה אחת, אין כל אומה ולשון

אופן הדיגת זבובים וכדו'

ונתן לך רחמים ורחמך (יג, יח).

כתב האוה"ח הק' כונות מאמר זה כאן, לפי שציויה על עיר הנידחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם ומעשה הזה יוליד טבע ואכזריות בלב האדם, כמו שסיפרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנידחת, לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים הגם שהטבע יוליד בהם אכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנולד בהם מכח המעשה עכ"ל.

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בספרו אגרות משה (חר"מ ח"ב סי' מ"ז) הוציא מדברי רבינו הנ"ל, שאע"פ שאין שום איסור, אף לא משום מדת החסידות, להרוג בעלי חיים המאוסים שמצערם או מזיקים לאדם, כגון: זבובים פרעושים ועכברים. "אבל מכל מקום אם אפשר טוב שלא יהרגם בידי ממש אלא על ידי הנחת דבר ההורגם, מאחר דחזינן דכשעושה אדם מעשה אכזריות דרציחה אפי' לאלו שמחויבין להורגם על פי חיוב דין דסנהדרין, כעיר הנידחת, הוצרך הקרא ליתן הבטחה מהשם יתברך שיתן להם רחמים וגם עוד יוסיף אצלם מדת רחמים כדפירש באור החיים

סגולת מעלת אמירת תהלים בחודש אלול

כתב במטה אפרים (ס' תקפ"א סעיף ח) נוהגין בכל יום של ימי החול מראש חדש אלול ואילך, אחר התפלה אומרים בצבור עשרה מזמורים תהלים, ומתכוננים לגמור כל תהלים שני פעמים קודם ראש השנה. והיא עולה כמנין כפ"ד. ומתחילין אחר ראש חדש כדי לומר יהי רצון המסודר אחר אמירת תהלים בשלמות עם התחנונים. ובימי תשובה שבין ראש השנה ליום הכפורים אומרים יותר מעשרה מזמורים בכל יום בכדי לגמור כל תהלים פעם שלישית קדם יום הכפורים עכ"ל והובא דבריו במשנה ברורה (ס' תקפ"א סק"ג). רמז נפלא נתן בליקוטי מהרי"ח (עמ' נט): ויאמרו לאמר אשירה לה' ראשי תיבות אלול, ויש לרמז בזה "ויאמרו לאמר אשירה לה' - שאמרו לומר שירות ותשבחות לה' בחודש אלול" עכ"ד.

ראש ישיבת טשעבין הגרב"ש שניאורסון היה אומר לתלמידיו להקפיד לומר העשרה מזמורים בצבור דוקא לאחר התפילה, בהטעימו, שגם במנהג זה מצא היצר הרע מקום להחליש את הציבור, ומושכם מיד לסיים את תפילתם, באמרו שאינו מעכב לומר בצבור דוקא, והם יאמרו אחר כך, אבל אלו שאומרים התהלים צריכים להבין את גודל החשיבות בדבר, דבאופן שאינו מחשיב את אמירת התהלים אזי אינו מרגיש את ההתעוררות המיוחדת לחודש זה עכ"ד.

ובקצה המטה (על המטה אפרים שם ס"ק כ"ה) כתב: והמעין בספרי מוסר ובספרי הפוסקים, יראה איך שיש להזהר מאוד באמירת תהלים בכל יום, כי בשתיים ייחשב, בעמוד העבודה ובעמוד התורה, וכעוסק בנגעים ואהלות כמובא בגמרא. ומסוגל לכל דבר וגורם התלהבות ואהבת הבורא ב"ה (עיין בשו"ת נוב"י חלק או"ח סימן ל"ה).

וגם קבלה מפי סופרים וספרים שאין לך דבר שעומד בפני המקטרגים כמו אמירת הספר תהלים עד גמירא הנקראים מזמורים, שבהם יוכל לזמר ולהכרית כל הקוצים והחוחים הסובבים את השושנה העליונה, ונתנו רמז לזה (תהלים קו), 'מי ימלא' - מי שרוצה למלא, מלשון מוללין מלילות וכריתה - 'גבורות ה' - דהיינו המתקת הדין, אזי - 'שמיע כל תהלתו' - יגמור כל ספר תהלים, אך הכלל ידוע כי טוב מעט בכונה מהרבה שלא בכונה ובפרט בחודש הזה שאנו צריכין לבער הקוצים, שראוי שידרוש על כל קוץ תהלי תהלים בכונה ובכיה ובמתון, דלא כהמון טרם אשר פותח המקרא מקרא אחד כולם עונים כאחד, ויש מהם מקבלים שכר בתהלים, שכר בהבלעה ובקציעה מבליעי הנקודות וקוצצים האותיות עד שבשעה אחת אומרים תילי תהלים וכבר צווחו על ככה רבותינו האחרונים ז"ל כמבואר למעין בספריהם עכ"ל.

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- אור החיים
- הקי יומי
- פניני אביר
- יעקב • זוהר
- יומי • פניני
- הדף היומי
- זיכרון לצדיק

מחזברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

**נכה מתחילים
את היום!**

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

וְכֹל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְכּוּ אֶת הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': יריעה מיוחדת מורחבת על פטירת הגאון הגדול מרן חכם שלום כהן זצוק"ל ראש ישיבת 'פורת יוסף' ונשיא מועצת חכמי התורה

מרן חכם שלום כהן זצוק"ל בעת ביקורם של ראשי ממלכת עוז והדר במעונו

השמימה של המאור הגדול לממשלת התורה, אשר אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב את התורה, בוז יבוזו לו. התורה היתה כל חיותו מאז היותו לאיש ועד זיבולא בתרייתא. עד השבועיים האחרונים ממש עוד המשיך בסדר יומו שהיה עמוס בלימוד התורה הק' ובנוהגו לקבל קהל ולענות להמוני שואליו. גדולי ראשי הישיבות והרבנים פקדו בקביעות את מעונו בבקשם לקבל את הכוונתו והוראתו למען ידעו את הדרך אשר ילכו ואת המעשה אשר יעשו, ומלבד זמנים אלו של קבלת הקהל, כל רגע ורגע היה קודש לה' לעמל ויגיעת התורה בבהירות מופלאה ובחיות דקדושה כנער צעיר לימים. בממלכת התורה עוז והדר מרכינים ראש ומצטרפים לרבבות אלפי ישראל המבכים מרה את פטירת האי רבי האי גאון וצדיק, שעמד לימין עוז, כשהוא מעודד בעוז את ההדרת הספרים בכלי חדש מלא ישן, וכפי שנביא להלן סקירה מיוחדת מביקור במעון הקודש בחיים חיותו.

אבל כבד ותחושת יתמות ירד על כלל ישראל בעולם כולו, עם הגיע הבשורה הקשה והמרה על כי נצחו ארזים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, בעלותו בסערה השמימה של אחד מקברניטי היהדות הנאמנה אשר האיר את עיני ישראל בתורה ובהנהגה מרן חכם רבי שלום כהן זצוק"ל נשיא מועצת חכמי התורה וראש ישיבת פורת יוסף, שהשיב את נשמתו הטהורה לבוראה למגינת בית ישראל לאחר מחלה קצרה. בהסתלקותו נעקר מעולמנו מדרבנא דאומתיה אשר כל שבילין נהירין ליה וכל רז לא אניס ליה. בקי בכל חדרי ומקצועות התורה, ואשר בכח תורתו וצדקותו נשא על כתפיו את משא יהדות המזרח המעטירה כממשיך דרכו של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, כל ימי חיותו היו קודש לכלל ישראל להקים עולה של תורה בישראל ולהאיר את שמי המזרח בהנהגתו מרוממת. תורה חגרי שק והתפלשי באפרים בעלותו בסערה

וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': רִיעָה מִיּוֹחֶדֶת מוֹרַחֶבֶת עַל פְּטִירַת הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל מֵרֵן חֲכָם שְׁלוֹם כְּהֵן זְצוּק"ל רֹאשׁ יְשִׁיבַת 'פּוֹרַת יוֹסֵף' וְנִשְׂיָא מוֹעֲצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה

בעיצומם של ימי השבעה על מרן חכם שלום כהן זצוק"ל

מביאים אנו ריעה מיוחדת רשמי הוד מביקור של גדולי ראשי ממלכת התורה 'עוז והדר' במעון הקודש של מרן זצוק"ל – הדברים מתפרסמים כפי שהתפרסמו בשעתם (בתוספות מתבקשות זצ"ל וכדו').

"עוז והדר" – מזכה את כל חלקי עם ישראל לחוש את אור התורה ואת הטוב הצפון בה"

מיוחד: ראשי ממלכת התורה 'עוז והדר' נועדה לשעה ארוכה של שיחה והדרכה בכיתו של ראש מועצת חכמי התורה מרן הגר"ש כהן (שליט"א) [זצ"ל] • חשיפה: בתוך השיחה רוויית גילויים וחיידושים, זכו לשמוע ממרן מעט על דרכו האישית בלימוד מפרשי התורה, ועל קשריו עם גדולי הדור הקודם • ההדרכה: על דרך הלימוד הראויה והעיון הנכון בחיבורי רבותינו הראשונים והאחרונים • נהדר מראה כהן

לאחר שנצא את החדר, יגלו באוזנו באי ביתו של מרן (שליט"א) [זצ"ל] כי הזמן הארוך ומאור הפנים שהוקדשו לנו, הם ליקרא דאורייתא. עניינים סבוכים של מוות וחיים, או של חילופי מלכים ושרים, נחתיים כאן במהירות הרבה יותר גדולה – מעיד הגבאי. אורך הרוח והארת הפנים להם זכו רבני 'עוז והדר', הינה פרשה מיוחדת של אהבת תורה שצריכה לימוד לרבים. מרן רואה בכם ובדרככם מזכי הרבים, ולכן ניאות להקדיש עבורכם את הזמן הארוך. להגדיל תורה ולהאדירה.

בראש הבאים עומד הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, מרבני בית שמש העומד בראשות בית המדרש 'עוז והדר' בעיר, שהתייצב יחד עם הגאון רבי דוד אברהם שליט"א ראש ישיבת 'בנין אב' העומד בראש מפעל האדירים של עריכת הסדרה הענקית והמקיפה 'אוצר גאוני ספרד'. ולצד מנכ"ל 'היכלי תורה' הרב חנוך דרנגר ועוד עורכים העוסקים במלאכת הקודש.

בשמחה לכבודה של תורה ובמאור פנים מיוחד שקורן מפניו, מקבל מרן (שליט"א) [זצ"ל] את משלחת הנכבדים ומעתיד עליהם ברכות. "תחזקנה ידיכם במפעל הכביר שאתם מזכים את ישראל בכל רחבי העולם. בכל מקום ומקום אתם זוכים להביא את אור התורה ולקרב לה המונים. תחזקנה ידיכם, תזכו להגדיל תורה ולהאדירה".

רבני המכון מציגים בפני מרן (שליט"א) [זצ"ל] חלק מהספרים האחרונים שזכו לראות אור בשנה האחרונה. חיבורי קודש שמתקבלים בקורת רוח גלויה. "מלווה את מפעלכם הסייעתא דשמיא של 'מזכי הרבים' שעליהם נאמר 'ומצדיקי הרבים ככוכבים'.

לשכת הגזית, זהו הדימוי שממלא את הלב כשצועדים על גרם המדרגות העתיק המוביל אל ביתו הפשוט של נשיא מועצת חכמי התורה, מרן הגאון רבי שלום כהן (שליט"א) [זצ"ל]. ההמונים שמתדפקים כאן בכל שעות היום והלילה, העניינים שנחתיים כאן ברגעים ספורים, מעידים כי השכינה ששרתה עד לא מכבר ברחוב הקבלן בחדרו של מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, גלתה לכאן. להבדיל בין החיים לקרויים חיים,

מאז הורם הנזר, הועברה העטרה לבית הזה. משא הדור הוטל על שכמו של ראש ישיבת 'פורת יוסף'. דור דור וצדיקיו ומנהיגיו. ימים על ימי מלך יתווספו.

בשעה מאוחרת זו של ליל שישי, מעטים הזכאים שרשאים להיכנס אל הבית מלא הספרים הזה שברובע היהודי בירושלים העתיקה. מרן (שליט"א) [זצ"ל], רכון בשעה זו על ערימות ספרים. המשקפיים מוסרות, והעניינים הזכות בולעות בשקיקה את האותיות הקדושות של הש"ס והפוסקים. כל רז מתגלה, וכל קושיא מתבררת.

מסתבר שיש יוצאים מן הכלל, ויש אהבה גדולה שחוצה הגבלות. "לעוז והדר מגיעה שעה מיוחדת", זוכים הגבאים לשמוע מפורש יוצא מפי כהן גדול. וכך, בשעת לילה מאוחרת זוכה משלחת ראשי ממלכת התורה 'עוז והדר' העומדת

תחת נשיאותו של הגר"ע רבי יהושע לייפער שליט"א אב"ד באר משה במאנסי, להתקבל במעון הקדוש לשיחה של שעה ארוכה, שבמהלכה הציגו בפני מרן (שליט"א) [זצ"ל] את פירות עמלם של העורכים, ואף נועצו בדעתו על המשך העשייה הברוכה, בפרט בספרים ובפרסומים המיועדים לקהל עדות המזרח, אשר מרן עומד בראשם בהנהגה.

רבני המכון מציגים
בפני מרן (שליט"א)
[זצ"ל] חלק מהספרים
האחרונים שזכו
לראות אור בשנה
האחרונה. חיבורי קודש
שמתקבלים בקורת
רוח גלויה. "מלווה את
מפעלכם הסייעתא
דשמיא של 'מזכי הרבים'
שעליהם נאמר 'ומצדיקי
הרבים ככוכבים'.
שכרם הרבה מאוד.
תחזקנה ידיכם".

וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': רִיעָה מִיּוֹחֶדֶת מוֹרְחַבֶּת עַל פְּטִירַת הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מִרֵּן חֲכָם שְׁלוֹם כֶּהֵן זְצוּק"ל רֵאשׁ יְשִׁיבַת 'פּוֹרַת יוֹסֵף' וְנִשְׂיָא מוֹעֲצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה

כאש מחממת", אומר מרן בהתרגשות, ופותח את הכרך של בראשית בפרשת השבוע. הוא מצביע על אחד מחידושיו של האור החיים ומעיין בביאורים 'מאורי החיים' ומאורי אור'.

"מפליא לראות את טובת העין של רבינו האור החיים הקדוש", אומר מרן למהדיר הספרים הגרמ"מ פומרנץ. "הייתה לו סבלנות עצומה, למרות שהיה גאון עצום שכל רז לא אניס ליה והכל היה נהיר לפניו כשבילי ביתו, בכל זאת כדי לזכות את ישראל עמל וטרח לבאר כל דבר ועניין בכמה וכמה פירושים.

"למעלה מחמישים שנה שאנו זוכים בסיעתא דשמיא לומר שיעורי מוסר בישיבה. במקומות אחרים נוהגים לכנות את זה שיעורי 'השקפה'. אבל כשמזכירים דברי קודש של רבינו האור החיים הק', זה ממש מוסר שמייסר את היצר בשוטים. זה מחמם את הלב לאהבה וליראה.

"אשריכם שזכיתם לעשות אוזניים לתורתו. אני בטוח

שבזכות החיבור שלכם, יזכו עוד ועוד נשמות מבני ישראל לאור הגדול של אור החיים. הביאורים הללו, מרחיבים את הדעת. הם סוללים דרך מחדשת ומקלים על ההבנה והעונג שבדברי קודשו. איך כתב רבינו עצמו: אם היו בני אדם מרגישים את מתקנות וערבות התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם כסף וזהב למאומה. כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

כאשר מתודע מרן (שליט"א) [זצ"ל] למפעל האדירים של ממלכת התורה, לההדרת מפרשי התורה בעריכה מחדשת שתאפשר לכל החפץ לטעום מאורם. מרן מגלה את אוזני הרבנים על הנהגת קודש שהיה נוהג בה עשרות שנים. "בכל תחילת שנה", הוא מספר במאור פנים, "בחרתי לעצמי חיבור של אחד ממפרשי התורה, שבאותה שנה למדתי באמצעותו את כל התורה. כל שנה מפרש אחר. הדבר הזה מסייע מאוד לקנות ולהבין את דרך הלימוד וההבנה של כל מפרש ומפרש. יש כאלו שמעדיפים ללמוד את כל המפרשים יחד. זה עניין לבעלי מוחות. אבל הדרך שלנו, היא לייחד עיון יתר בכל מפרש. ללמוד את שיטתו ולהשכיל לדייק בה ולמצות את פניניה".

באי ביתו של מרן (שליט"א) [זצ"ל], משברים את האוזן, כי אחד החיבורים שהתחבבו ביותר על מרן, הוא ביאורו של רבינו עובדיה ספורנו. גם לביאור זה, זכתה ממלכת התורה לעשות אוזניים. עכשיו מוגשים לפני מרן חמשה כרכים מפוארים

הרבים ככוכבים'. שכרכם הרבה מאוד. תחזקנה ידיכם".

העיסוק של הרבנים העורכים בההדרת כתביהם של גדולי ספרד במיוחד, המשתקף בסדרת ספרי קודשו של רבינו ה"אביר יעקב" לציס"ע רבי יעקב אבוחצירא יע"א ונכדו 'עטרת ראשנו', שכרכים ממנה מוגשים אל מרן (שליט"א) [זצ"ל] מעוררת תחושה של אחדות. "כך צריך להיות. כך נאה וכך יאה", פוסק מרן. "מאז ומעולם היינו לומדים את דבריהם של כל גדולי ישראל".

"כך הדבר בכל כתבי רבותינו הראשונים. אנו לומדים בחדא מחתא את דברי התלמוד והאמוראים הקדושים מבל, ובאותו גיליון דורשים אותם לשבחי שבחים רבותינו רש"י ובעלי התוספות שמקורם מאשכנז. כך גם מרן הבית יוסף ורבינו הרמ"א, שניהם יחד, ממזרח וממערב, מרכיבים את השולחן הערוך והמפה אשר עליו. כולם אהובים כולם ברורים וכולם עושים ביראה ובאהבה רצון ה' יתברך.

"בשנים קדמוניות, כל מי שהייתה בו יראת שמים, היה נחשב מבלי לדקדק במסעיו ומוצאיו. אני עוד זוכר, כיצד בבית המדרש שלנו ב'פורת יוסף', היו מגיעים עשרות מחכמי אשכנז כדי לזכות ללמוד קבלה מפיו של אבי מורי ושל עוד חכמי ספרד.

"ואפילו אני הקטן, כשהייתי יוצא לתפילה ב'בתי מחסה' והייתי מתפלל בשטיבלאך, הייתי זוכה ככהן צעיר, שהגאון הנודע רבי דוד הלוי יונגרייז זצ"ל, היה נוטל את ידי. הגדיל לעשות מרן בעל הקהילות יעקב, הסטייפלער זצוק"ל – שלקרבנו זכיתי שאבדלחט"א קרוב לעשרים שנה – שפעם אחת כשביקרתי בביתו, הזמין אותי להתפלל שחרית במניין שלו. וכשהגיע החזן לרצה' והכהנים נדרשו לעלות לדוכן, רץ מרן בעצמו ופרס שטיח למרגלותיי. ולא חס על כבודו. כך גם היה עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל שעמו זכינו לעמוד בקשר אורייתא, וכך עם עוד המון גדולים וגאונים. מעולם לא תפסו בעיניהם עניינים פעוטים של מחלוקות. זה עניין רק לקטני המוחין.

"אשריכם ואשרי חלקכם, שאתם מזכים את כל חלקי עם ישראל – יחד שבטי ישראל – בספרים וחיבורים קדושים. ויהא רעווא שחפץ ה' בידכם יצליח".

מה שגורם כאן קורת רוח מיוחדת, זו סדרת ספרי רבינו האור החיים הק' שמוצגת על השולחן. "הלא כל דבריו

וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': רִיעָה מִיִּזְחָדָת מוֹרְחָבָת עַל פְּטִירַת הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מִרֵּן חֶכֶם שְׁלוֹם כְּהֵן זִצְקוֹ"ל רֵאשׁ יִשִּׁיבַת 'פּוֹרַת יוֹסֵף' וְנִשְׂיָא מוֹעֲצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה

הלימוד עוד 200 מפרשים חדשים. מי שלומד בזה, עשוי לגלות מקבץ נדיר של חידושים ופירושים, שחלקם הגדול עדיין לא נלמד בישיבות. זהו חידוש של ממש.

היצירה הזו שובה את לבו של ראש הישיבה הדגול, שכבר יותר מיובל שנים מוסר שיעורים עמוקים לתלמידיו. הוא עובר בעיון רב על רשימת המחברים והחיבורים שנדפסת בפתח החיבור. כל שורה נוספת מאירה את עינו. "לא יאומן כי יוספר", הוא לוחש בהנאה, "בדרך צחות ניתן לדרוש עליכם את המקרא שאמר שלמה 'עשות ספרים הרבה אין קץ'. זו יצירה חשובה שמאירה באור חדש את התורה כולה". מרן מתעניין באריכות ודורש על סדר העריכה והעבודה של עורכי הספר ואינו כולא את התפעלותו הגדולה. וכאן הוא מייחד דברים חוצבים בחשיבות גיבוש וקניין של דרך הלימוד והעיון. "מפי מוריני ורבינו חכם עזרא עטיה זכר צדיק לברכה למדנו, שעיקר הלימוד הוא העיון והעמקה. זו דרך הלימוד האמתית שיבור לו אדם הלומד. כשהיינו נבחנים ובוחנים ב'פורת יוסף', היה הבוחן מבקש להבין בפשטות: מה היה קשה לתוספות, ומה תורץ להם.

"זאת דרך הלימוד הנכונה והראויה. כך צריך לגשת לכל חיבור וחיבור. בן אדם שאינו מתחדד ומעיין בכל מהלך, מרגיש את הקושיה ואחר כך כשלומד התירוץ מבין מה תורץ, לא דורך על מפתן ההבנה. זה לא משנה מה לומדים, אם זה דברי רש"י שנראים פשוטים, או דברים מפולפלים של קצות החושן, תמיד צריך לדקדק ולחזור ולדקדק בהבנת עומק

העניין. זה נקרא לימוד. כמובן שישנם ספרים, שמועילים ומעמיקים את ההבנה, אבל זה היסוד והשורש. כך למשל, אני לתלמידיי, מתקשה לוותר על חידוש אחד מחידושיי של רבי עקיבא אייגר, זה פותח את הלב ואת המוח. אבל העיקר הוא העיון, ההתעמקות בכל מהלך ובהבנת שורשי הדברים". שיחתו של מרן עם רבני המשלחת, הולכת ומתארכת. ספרים נפתחים, חידושים מועלים, והדברים שמחים כנתינתם. מרן מתעניין על כל המיזמים שעוד עתידים להאיר את עולם התורה. הוא מאציל מברכותיו במשך שעה ארוכה. יורד לכל פרט ופרט, ומייעץ מה נכון וראוי לעשות. לעדות אנשי הבית, כבר מזה זמן רב שלא זכתה משלחת לכבוד ויקר שכזה. השעה של קורת הרוח שצדיק עולם מסב בה, מסתיימת בברכות צדיק. "יהי רצון שחפץ ה' בידכם יצליח, ותזכו להיות בבחינת 'מוסיף והולך' לזכות את ישראל ולהפיץ את אור התורה בכל אתר ואתר".

של ביאור הספורנו. מרן מנשק את הספרים בחביבות. מתפעל מהעבודה המיוחדת שנעשתה בהם. "זכיתם לההדיר את החיבור החשוב הזה. בעבר הוא נדפס באותיות קטנות ומטושטשות, עכשיו כל הרואה אומר ברקאי".

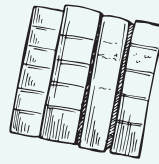
לחיבת המסובים, משמיע מרן (שליט"א) [זצ"ל] פנינים מתוך ביאור הספורנו. דברים מופלאים ובלתי ידועים. "יש קטע אחד", אומר מרן בבת שחוק, "שאני מרבה להראות לאלו שבאים לבקש ממני ברכה עבור בניהם". מרן מתעטף בענווה ומקריא מילה במילה מתוך דברי הספורנו העוסקים בברכת לבן לבנותיו. "ולכאורה, מה זה ענייננו? לשם מה טרחה התורה לכתוב פסוק שלם על פרידת לבן מבנותיו, שנישק ויברך. הלא דבר הוא.

"אלא, מבאר רבינו הספורנו", ומרן מצטט מילה במילה מלשון קודשו, "ויברך אתה. כבר אמרו אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו להורות שברכת האב אשר היא על בניו בכל נפשו, בלי ספק ראוי שתחול יותר בסוגלת צלם אלקים המברך. כאמרו 'בעבור תברך נפשי'".

הגרמ"מ פומרנץ מעיר, כי הראיה שמביא הספורנו מהפסוק 'בעבור תברך נפשי' – עוסקת באב צדיק כיצחק אבינו. "ובכל זאת", מיישב מרן, "זה בדיוק חידושו של הספורנו שברכה של אבא לבניו היא הברכה היותר מועילה. גם אני, כשבאים אלי הורים ומבקשים: ברך את בנינו, אני אומר להם: תברכו אתם, הברכה שלכם יכולה להועיל יותר מכל", מסיים מרן בענווה.

אך גולת הכותרת שלה הוקדש זמן עיון ארוך, היא יצירת הפאר החדשה בעולם הספר התורני. מדובר בפרויקט החדש של 'אוצר גאוני ספרד'. מיזם מרהיב שבמסגרתו כבר ראו כמה וכמה כרכים מפוארים. כשיוזם הרעיון הגאון רבי דוד אברהם שליט"א מציג את התוכן בפני מרן, כל מילה שלו משובבת את הנפש. יש כאן יותר ממאתיים חיבורים עמוקים של גדולי רבני ספרד, מכל הפזורות והדורות. דא עקא שרוב החיבורים הללו נדירים ולא מוכרים. הסיבות לכך רבות. יוקר הדפוס, ולעיתים גם העובדה שמדובר במעט חומר על כל מסכת, כך שלא היה מי שטרח לעיין בהם.

עבודת העריכה שנעשתה כאן, היא עבודה שעוד שנים ידובר בה. צוות ענק של עשרות תלמידי חכמים שקד על כל חיבור וחיבור. למד כל חידוש וחידוש. וערך את הכל בסדר מחודש על כל הש"ס. – כאשר לעת עתה ראו אור רק כמה מסכתות – מדובר בקובץ מפרשים חדש. שמכניס לשדה

"עד כאן החלק הראשון של הסיפור", מסכם הרא"מ מלאך וממשיך את חלקו השני:

יום אחד אני מקבל את ההודעה הבאה: 'חברה שלי נמצאת בבית החולים ליד מיטת חוליו של הבן שלה. בבית החולים משרתת אחות מסורה. פעם היא גילתה לי, בדרך אגב, שהיא יהודייה. כמובן שמאז ניסיתי לקרב אותה קצת ליהדות, אבל היא התרחקה. היא נתנה לי להבין שהיא אינה מעוניינת להכיר את היהדות יותר מדי. טוב לי ככה, היא הבהירה לי בנחרצות. עזבתי אותה.

היה שם רק אחד, כושי, שלא רצה לגעת באוכל בשום פנים ואופן. בעוד כולם מתלהבים ומבקשים עוד ועוד מהמנות היוקרתיות שהגיעו היישר מהמסעדה השוכנת ממול, הכושי הזקן לא העיף אפילו מבט אל האוכל הטעים...

ממשיכה האשה לכתוב לי: "פעם נסעתי שוב לבית החולים. הגנה המתנדב שהסיע אותי הקשיב לשיעור שלך. סיפרת אז את הסיפור הנפלא על העובד של המסעדה שגילה את יהדותו אחרי שמיזמתו הלך והאכיל אנשים אחרים במושב זקנים. כשהסתיים הסיפור הגענו לבית החולים. במסדרון נתקלתי באותה אחות והיא הייתה עצובה.

היא סיפרה לי שאינה מסוגלת להתמודד עם האטימות של הצוות כאן בבית החולים. יש כאן ילד חולה שנמצא לבד והרופאים מתייחסים אליו בנקשות בלתי

מובנות. ניסיתי לדבר עם מנהל המחלקה, היא סיפרה. אך הוא אמר: 'גברת, זו המדיניות כאן! לא הייתה לה מנוחה מכך.

"ידעתי בדיוק מה לענות לה", מספרת הגברת. "פשוט סיפרתי לה את הסיפור ששמעתי בשיעור של הרב מלאך רגע לפני שנכנסתי לשערי בית החולים ואמרתי לה: 'את יודעת למה זה כל כך מפריע לך? כי את יהודייה ואת לא יכולה לברוח מיהדותך!' היא התחילה לבכות ומאז היא רק הולכת ומתחזקת ביהדות..."

כוחה של מידת החסד הטבועה בדמו של כל איש מישראל! (הסופר הרב יוסף מאיר הס שליט"א)

"הגך מוזמן לפגישה אישית עם מנהיג רוסיה, מה?" קרא האיש בקול מותך המכתב, משפשף את עיניו ורוא מבין מהיכן נחתה עליו ההזמנה הזו, מה למנהיג רוסיה עם יהודי פשוט כמוהו, מה הוא יוכל לתרום לה, מה יתן ומה יוסף לו? אך כמובן שהוא לא יכול היה לסרב.

ביום המיועד התלבש במיטב מהלבושיו עלה על הרכבת ונסע לעיר הבירה הרוסית, שוערי הארמון היו מופתעים לא פחות לנוכח היהודי הפשוט שזכה להיות אחד המוזמנים הראשונים לטרקלינו של מנהיג רוסיה שזה עתה עלה על כס הממשלה.

'תעשה עם האוכל מה שתרצה. העיקר שלא יישאר פה! מאז היה העובד לוקח את האוכל, חוצה את הכביש, ומאכיל את תושבי גיל הזהב מהעבר השני. כל המבוגרים של מושב הזקנים בירכו אותו על כך. היה שם רק אחד, כושי, שלא רצה לגעת באוכל בשום פנים ואופן. בעוד כולם מתלהבים ומבקשים עוד ועוד מהמנות היוקרתיות שהגיעו היישר מהמסעדה השוכנת ממול, הכושי הזקן לא העיף אפילו מבט אל האוכל הטעים.

"עד כאן החלק הראשון של הסיפור", מסכם הרא"מ מלאך וממשיך את חלקו השני...

עשרות אלפים מכל רחבי העולם היהודי מאזינים לשיחותיו העשירות של הרה"ג ר' אברהם מרדכי מלאך שליט"א, הנחשב לדרשן הכי מושמע ביהדות דוברת האידיש ברחבי ארה"ב ואירופה. נאומיו הסוחפים מתובלים בהומור יהודי עסיסי וסוחט חיוכים, אותו הוא מנצל כדי לעורר המוני יהודים לקביעת עתים לתורה, להתחזק באמונה פשוטה ולחנך את ילדיהם ברוגע ובשמחה. "באחת מדרשותי הארכתי עד כמה מידת החסד מושרשת ומובנית בתוך הד-ג-א (DNA) היהודי שלנו וקינחתי בסיפור מטלטל", מספר הרא"מ מלאך.

הייתה מסעדה נוכרית במנהטן שאחד העובדים שם לא ראה בעין יפה את כמויות האוכל שמושלכות שם מדי יום לפח הזבל, והגה רעיון. מול המסעדה עמד בניין גדול ששימש למושב זקנים. הוא תכנן להעביר כל יום את שאריות האוכל אל יושבי המקום הזה, לשמח קצת את האנשים המבוגרים המבלים שם את שארית חייהם בין כותלי הבית הזה.

הוא הלך לבקש את רשותו של בעל המסעדה והלה אמר לו:

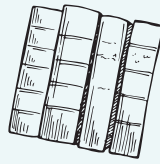
'תעשה עם האוכל מה שתרצה. העיקר שלא יישאר פה! מאז היה העובד לוקח את האוכל, חוצה את הכביש, ומאכיל את תושבי גיל הזהב מהעבר השני. כל המבוגרים של מושב הזקנים בירכו אותו על כך. היה שם רק אחד, כושי, שלא רצה לגעת באוכל בשום פנים ואופן. בעוד כולם מתלהבים ומבקשים עוד ועוד מהמנות היוקרתיות שהגיעו היישר מהמסעדה השוכנת ממול, הכושי הזקן לא העיף אפילו מבט אל האוכל הטעים.

פעם שאל אותו העובד: 'למה אתה לא אוכל?'. ענה הכושי: 'בגלל שזה אוכל של יהודים ואני שונא יהודים!'. אבל אני לא יהודי, אמר לו העובד. 'לא יודע, התעקש הכושי, רק יהודים מסוגלים לעשות מעשים כאלו, לתת אוכל לאנשים אחרים בלי שום תמורה'.

בלילה התיישב העובד לכתוב לאמא שלו. הוא תיאר לה את מה שאירע היום במושב הזקנים ושיחף אותה בסיפורו של הכושי המוזר. התשובה שלה הגיעה מיד לאחר מכן: 'תתקשר אלי בדחיפות!...' הוא התקשר ואמא שלו נשמעה מאוד נרגשת. 'בוא אלי מחר הביתה, היא ביקשה, יש לי משהו לדבר איתך'. הוא הגיע אליה ואת מה שאירע שם – אתם מבינים בעצמכם. היא סיפרה לו שהיא יהודייה כשרה.

'לא חשבתי שדחוף לך לדעת כל כך, היא התנצלה. התברר שהכושי ידע על מה הוא מדבר...

חייל רוסי הוביל אותו בסבך בלתי נגמר של מסדרונות ומדקלינים, עד שהוא מצא עצמו עומד מול נשיא רוסיה הקומוניסטית, אדם משופם לבוש מדים נוצצים.

"אתה מכיר אותי?" שואל הנשיא. היהודי מניע בראשו אנה וענה לשלילה. "כיצד אכירך אם מעולם לא ראיתי אותך". - "מעולם לא ראית אותי?" התחייך הנשיא הרוסי, "לא רק שאתה ראית אותי, אני הייתי אצלך בבית". סימני הפליאה התגברו על פני היהודי מרגע להגע...

העיירה הרוסית המנומנמת לא ידעה כלל איזה קרב אדירים מתרחש בה ברגעים אלו, קרב העשוי להכריע מי ימלוך ברוסיה בשנים הבאות.

השעה הייתה מעט לפני חצות הליל, רוב התושבים כבר שקועים היו בשינה עמוקה, כשלפתע קול נקישות של מאות מגפיים צבאיות הרעיד את הרחובות השקטים. מישהו רץ טרוף נשימה כששערו מתבדר ברוח, ואחריו, במרחק של כמה מאות מטרים שועטת פלוגת חיילים ענקית בליווי פרשים וכרכרות צבאיות. היה זה באמצע שנות התר"ע.

לאחר כמעט מאתיים שנות שלטון צאריסטי, לראשונה החלו להתנדנד רגלי כיסא המלכות המזוהב. מה שייזכר לימים להמהפכה הקומוניסטית שחיסלה באכזריות את בני שושלת רומנוב ובראשם הצאר ניקולאי השני - והכתירה במקומם שורת מנהיגים קומוניסטים אכזריים לא פחות.

עוד לפני שהתרחשה המהפכה בפועל הריח הצאר את הסחף אחרי התנועה הקומוניסטית והחל לרדוף אחר ראשי המהפכה. כל מי שנחשד בשיתוף פעולה הכי קל עם המורדים הוצא להורג או במקרה הטוב נידון לעבודות פרך בארץ גזרה.

אך למרות כל מאמציו לא הצליח הצאר לשים את ידו על האיש העומד בראש המהפכה, זה שבנאומיו מצליח לשלהב מיליוני איכרים רוסים ולהפוך אותם לחייליו הנאמנים.

"תתפסו אותו בכל מחיר" פקד הצאר על ראשי צבאו, אך ראש המהפכנים היה ממולח ומתוחכם מהם. הצליח להתל בסוכני החרש הרוסים, לנער מעליו מעקבים כזבובים טורדניים. לא הועילו כל ניסיונותיו של הצאר, הוא הצליח תמיד לחמוק מציפורניו ולהמשיך לקדם את המהפכה במלוא המרץ.

אך באותו לילה היסטורי הגיע, לראשונה, מידע סמוי לאוזני המשטרה לפיו ראש המורדים מסתתר ברגעים אלו ביער הסמוך לעיירה קטנה ברוסיה.

תוך דקות ספורות כותר היער בכוחות משטרה רבים, ראש המורדים הבין שהצבא סוגר עליו מכל עבר, בצר לו ניסה לחמוק מהיער ולנוס אל העיירה הסמוכה, כשהוא נוקט, כרגיל, בתכסיס מתוחכם: הוא טיפס על סוסו והאיץ בו בכל כוחו עד שייצא אל הכביש שמחוץ ליער.

"הוא בורח" זעק אחד החיילים ובן רגע פרצו כל הכוחות במרדף אחריו. לרגע נדמה היה שהפור כבר נפל, אין לו סיכוי להימלט מידיהם. אך באחד מעיקולי הדרך גלגל האיש את עצמו בחשאי

מהסוס ונמלט בריצה שפופה לשולי הדרך, כשהסוס ממשיך לדהור במהירות שיא וחיילי הצאר שלא הבחינו בתמורה, ממשיכים לדלוק בעקבותיו עוד דקות ארוכות, עד שהשיגו אותו וגילו שהם רודפים אחרי... סוס ללא רוכב. התעלול הזה העניק לראש המורדים כמה דקות יקרות של חסד בהן הצליח להיכנס לעיירה הקטנה על גדות היער, לדפוק בדלת הראשונה שנקרתה בדרכו ולבקש מחסה.

"חיילי הצאר רודפים אחריי, אפשר להתחבא אצלכם?". בעל הבית, יהודי, נאחז בפחד אימים לשמע הבקשה, הוא הבין בדיוק מה עומד לקרות כאן. "מצטער מאד, איני יכול לסכן את חיי משפחתי בשבילך" הוא אומר וסוגר את הדלת.

האיש לא מתיימש, ממשיך לרוץ אל הבית הבא ושוב פותח לו יהודי את הדלת. "אפשר להסתתר אצלך?" שואל האיש בנשימה טרופה, עוד רגע פורצים החיילים לרחוב. היהודי הזה נועז יותר מקודמו. הוא שימש כשומר היער הסמוך וניחן בקור רוח לא רגיל. "בסדר היכנס מהר פנימה" לחש לו.

היהודי נכנס לחדר צדדי וחזר משם כעבור רגע עם ערימת בלואי סחבות, תחפושות פורימיות של ילדיו כנראה, חליפה וציצית ישנה בליויה. "תיכנס לחדר השני" פקד על אורחו, "פשוט את בגדיך ולבש במקומם את הבגדים הקרועים האלו, אבל מהר, אל תחכה אפילו רגע".

המהפכן הפיקח קלט מיד את תכניתו של מארחו, כעבור כמה שניות יצא מן החדר כשהוא לבוש כיהודי קדמון. בעל הבית עטף אותו בטליתו, תחב בידו ספר גדול והורה לו לעמוד ליד הקיר ולהתנועע, כאילו הוא שקוע בתפילת שמונה עשרה.

לא עברו כמה רגעים ואל הבית התפרצה חבורת חיילים ושאלה: "האם נכנס לכאן מישהו זר בדקות האחרונות?"

"לא" נענע היהודי בראשו, פורש את זרועותיו לשני הצדדים. החיילים לא סמכו על תשובתו, נכנסו פנימה כדי לסרוק בעצמם את הבית. במהלך החיפוש הם חולפים שוב ושוב על פני היהודי העטוף בטלית ומתנועע בהתלהבות מול הקיר, כשאינם טורחים להפשיל את הטלית הצהבהבה מעל ראשו.

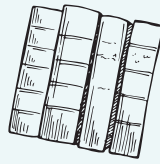
כעבור כמה דקות יצאו החיילים בידיים ריקות והמשיכו אל הבית הבא. המהפכן הגדול שוב חמק ממוות לחיים. לאחר שהתאושש מהחוויה המסעירה שחלפה עליו הושיב אותו בעל הבית ליד השולחן והגיש לו, כדרכם של יהודים מכניסי אורחים, מזון ומשקה להיטיב את נפשו.

"תוכל לרשום לי את שמך" ביקש המהפכן והיהודי רשם לו על פתקה את שמו וכתובתו המדויקת.

"לעולם לא אשכח לך את החסד הגדול שעשית עמי" מלמל האורח בעיניים מצועפות בטרם נפרד ממטיבו וחמק לתוך הליל השחור.

חלפו כמה שנים, המהפכה הרוסית התרחשה, הצאר ובני משפחתו הוצאו להורג ובמקומו עלה אותו מהפכן שהוכתר למנהיג רוסיה החדש. באחד הימים מקבל היהודי בעיירה מכתב מאת מנהיגה של רוסיה הקומוניסטית, בהלה אחזה בו עוד בטרם פתח את המכתב. באותם ימים השתדל כל יהודי לשמור על מרחק מרשויות החוק, לקיים מה שאמרו חז"ל 'ואל תתוודע לרשות'.

בחורי ישיבת נובהרדוק לא נרתעו מהסכנה הגדולה ובגבורת נפש נובהרדוקאית התגנבו והבריחו את הגבול בזה אחר זה, וכך החלה תקופה בלתי נשכחת בתולדות ישיבת נובהרדוק: תקופת הבריחה מרוסיה שאינספור סיפורי ניסים מתהלכים אודותיה.

באחד הלילות הגיעה ידיעה מרעישה אל הישיבה בנובהרדוק: שמונה עשרה בחורים מסולתה ושמונה של הישיבה שאמורים היו להבריח את הגבול הלילה, נתפסו בידי משמר הגבול הרוסי וצפויים כעת לעונש כבד, אחת מן השתיים: עונש מוות, או מאסר ועבודת פרך לשנים רבות בסביב.

תלמידי הישיבה בנובהרדוק החלו לפעול מיד להצלתם של חבריהם והריצו את העניין אל גדול הדור, מרן הגאון רבי חיים עוזר צוק"ל בוילנא. בתשובתו כתב להם הגר"ע לפנות במהירות אל יהודי המתגורר בעיירה קטנה ברוסיה ומועסק שם כשומר היער, והוא יעזור להם.

בחורי נובהרדוק לא ידעו מי האיש ולא הכירו אותו, אך קיימו כמובן את דברי הגר"ע, נסעו לאותה עיירה, פנו אל 'שומר היער' היהודי ומסרו לו את בקשתו של הגר"ע לסייע להם בשחרור הבחורים. היהודי הבין היטב מדוע הפנה אותם הגר"ע אליו.

ניתן לשער שזה לא היה דבר קל עבורו, אך מה לא עושים כדי להציל ח"י יהודים?

קם היהודי ונסע לעיר הבירה, הגיש את הכרטיס המיוחד שבידו לשוערים והדלתות נפתחו בפניו. הנשיא זיהה אותו על אתר וקיבל אותו בחיוך רחב, "שלום עליך ידידי, מה מבוקשך?"

בתום שיחה ידידותית קצרה יצא היהודי כשבכיסו מכתב חתום המורה לשחרר לאלתר את שמונה עשרה הבחורים.

הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, מגדולי תלמידי ישיבת נובהרדוק שסיפר את הסיפור הזה, סיים ברגש:

"נשיא רוסיה שיבח את אותו יהודי בכך שהוא הציל את מדינת רוסיה כולה משלטונו

של הצאר, ואני מוסיף כי בזכות מעשהו הטוב עלה בידו להציל שמונה עשרה בחורי ישיבה, תלמידי חכמים מופלגים ויראי שמים. ולא זו בלבד, אלא שאחד מאותם בחורים ענה לשם 'יעקב ישראל קניבסקי', הלא הוא מרן הגאון בעל ה'קהילות יעקב' הידוע בכינויו 'הסטייפלער'.

אותו יהודי ששמו לא נודע לנו, זכה משמים להיות שליח טוב, להציל את גאון ישראל וקדושו שהאיר את עיני ישראל בתורתו.

מקור: מעשה זה סיפר מגיד המישרים הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל מגדולי שרידי בית 'נובהרדוק'. יש לציין שאת חלקו הראשון של המעשה הזה סיפר מרנא בעל ה'חפץ חיים' ז"ע באונו תלמידיו בעיצומה של סעודת פורים, כשהוא מפטיר: 'פעמים רבות יהודי מקיים מצוה קלה, כמו למשל לזרוק מילה טובה של עידוד ליהודי אחר, והוא חושב לעצמו שעשה דבר קטן - בדיוק כמו אותו יהודי

"הנך מוזמן לפגישה אישית עם מנהיג רוסיה, מה?" קרא האיש בקול מתוך המכתב, משפשף את עיניו ולא מבין מהיכן נחתה עליו ההזמנה הזו, מה למנהיג רוסיה עם יהודי פשוט כמוהו, מה הוא יוכל לתרום לו, מה יתן ומה יוסיף לו? אך כמובן שהוא לא יכול היה לסרב.

ביום המיועד התלבש במיטב מחלצותיו עלה על הרכבת ונסע לעיר הבירה הרוסית, שוערי הארמון היו מופתעים לא פחות לנוכח היהודי הפשוט שזכה להיות אחד המוזמנים הראשונים לטרקלינו של מנהיג רוסיה שזה עתה עלה על כס הממשלה.

חייל רוסי הוביל אותו בסבך בלתי נגמר של מסדרונות וטרקלינים, עד שהוא מצא עצמו עומד מול נשיא רוסיה הקומוניסטית, אדם משופם לבוש מדים נוצצים.

"אתה מכיר אותי?" שואל הנשיא.

היהודי מניע בראשו אנה וענה לשלילה. "כיצד אכירך אם מעולם לא ראיתי אותך".

"מעולם לא ראית אותי?" התחייך הנשיא הרוסי, "לא רק שאתה ראית אותי, אני הייתי אצלך בבית". סימני הפליאה התגברו על פני היהודי מרגע לרגע ואז הזכיר לו הנשיא את אותו ליל אימים בו הסתתר בביתו, עטור טלית ולבוש בבגדים יהודיים.

חיוך של מבוכה התפשט על פני היהודי, הוא התקשה להאמין שאותו אדם רדוף ואומלל, הוא האיש היושב לפניו על כס הנשיאות.

"אתה חשבת שאתה מציל אדם אחד בודד באותו רגע" אמר הנשיא הרוסי בהתרגשות, "אבל האמת היא שהצלת מיליוני בני אדם, למעשה כל אזרחי רוסיה הגדולה חבים לך את חייהם, בזכותך הם ניצלו משלטונו של הצאר".

לאחר שיחה ארוכה נרגשת עם מי שהציל את חייו נפרד ממנו נשיא רוסיה כשהוא מעניק לו כתשורה מתנות רבות ויקרות ערך לרבות כרטיס מיוחד, חתום בידי הנשיא, הפותח בפניו את שערי ארמון הנשיאות בכל עת שירצה לבוא ולפגוש את נשיא רוסיה.

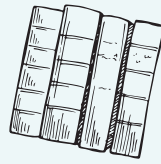
זמן לא רב לאחר שאירע המעשה הזה, עם עלייתה של המפלגה הקומוניסטית לשלטון ברוסיה החלו הרדיפות הנוראות אחר כל סממן של יהדות, הקומוניזם כידוע דגל בשוויוניות נטולת דת וסילק כל השפעה יהודית אל מחוץ לגבולות רוסיה.

אחת הישיבות המפורסמות שמצאה עצמה לכודה תחת השלטון הקומוניסטי היא ישיבת 'נובהרדוק', מעוזה של תנועת המוסר, שסניפיה פזורים היו ברחבי עיירות רוסיה וכעת עם עלייתם של הקומוניסטים נאלצה לרדת למחתרת.

תוך זמן קצר הבינה הנהלת הישיבה כי אין ברירה, מוכרחים לעזוב את רוסיה. אלא שכאן עמד בפניהם מחסום: רוסיה הקומוניסטית חסמה את מעברי הגבול שלה, מי שביקש לצאת מהמדינה נאלץ להבריח את הגבול בחשאי, תוך סיכון חיים מוחשי.

נשיא רוסיה שיבח את אותו יהודי בכך שהוא הציל את מדינת רוסיה כולה משלטונו של הצאר, ואני מוסיף כי בזכות מעשהו הטוב עלה בידו להציל שמונה עשרה בחורי ישיבה, תלמידי חכמים מופלגים ויראי שמים. ולא זו בלבד, אלא שאחד מאותם בחורים ענה לשם 'יעקב ישראל קניבסקי', הלא הוא מרן הגאון בעל ה'קהילות יעקב' הידוע בכינויו 'הסטייפלער'.

שהיה בטוח שהוא מציל איזה גוי תמהוני, ותו לא.

"אך יבוא יום, לעתיד לבוא, בו יתברר לכל אחד מאתנו איזה דבר עצום וגדול הוא עשה, מה חשיבותה של כל מצוה קטנה שאדם דש בעקביו, איזה שכר אדיר מצפה לו בשמים על כך על אותו מעשה קטן".

(הסופר הרב שמעון טיקוצקי שליט"א)

חולפים כמה שבועות, וכתב היד של ר' יצחק משתפר פלאים. בעזרת ה' כתב שלפניו, הוא מצליח לשפר את יופי כתב ידו במידה משמעותית, ועתה – כתב ידו נאה ויפה, ומסתבר שגם יחפך למבוקש יותר ויהיה שווה סכום נאה... הוא מתחיל לכתוב מגילה בכתב היד החדש והמהודר שסיגל לעצמו, ואכן, המגילה הנכתבת נהדרת ממש, כל האיזה מתפעלים ממנה...

חולפים מספר שבועות נוספים, ויזמנה ברוכה מתגבשת: כתיבת 54 ספרי תורה לעילוי נשמת 54 הרוגי מירון. למלאכת הקודש נרדשים 54 סופרי סת"ם, ור' יצחק ממוהר להגיש מועמדות, שולח את כתב היד המעודכן שלו, שגודף מהמאות ומביא אותו להיבחר כאחד מצוות הסופרים שישקוד על המלאכה בגורלו עלה... – לכתוב את ספר התורה לעילוי נשמת הרב זקבן ז"ל – לא יאומן כי יסופר, זה אותו הרב שבעקבותיו קיבל על עצמו את הקבלה לברך ברכת המזון מתוך הכתב!

סיפר המגיד מישרים הרב אשר קובלסקי שליט"א:

סיפור הבא אירע בשנה האחרונה, ומעשה שהיה כך היה: ר' יצחק א. יהודי יקר וירא שמים, ניסה לשלוח ידו לפרנסתו בכתיבת סת"ם. הוא למד את המלאכה היטב, דקדק בהלכות הכתיבה, והחל לכתוב מגילות, כדרכם של סופרים מתחילים. אבל לצערו הוא לא ניחן בכתב יד נאה, ותוצרות ידיו – כל עמלו בכתיבה שעות ארוכות – לא באמת כבשו את לב הסוחרים והמתעניינים, והוא נאלץ למכור מאוד בזול, עד כדי שהפרנסה לה כה ייחל – לא היתה בהרחבה...

ר' יצחק הינו מכר של משפחת זקבן, אשר אחד מבניה, הרב מנחם אשר זקבן ז"ל, נמנה על הרוגי אסון מירון הנורא, ונפטר בקיצור ימים ושנים באסון המהריד אשר עדיין מרטיט כל לב. כשהגיע ר' יצחק לנחם, שמע כי המנוח ז"ל הקפיד ביותר על אמירת ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב, עד כדי שלא היה אוכל אם לא ידע שיש תחת ידיו ברכון, ממנו יוכל לברך, באומרו כי ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב הינה סגולה בדוקה וידועה לפרנסה. ר' יצחק שמע את הדברים ואלו פעפעו בקרבו. הן הוא מתקשה בפרנסתו, וברצונו ללמוד ממעשיו הטובים של המנוח ז"ל, מצא אפוא לעצמו את הבקעה להתגדר בה, ובמקום החליט כי הוא מקבל על עצמו לברך ברכת המזון בכוונה ורק מתוך ברכון, ובאין ברכון – הוא כלל לא יאכל, עד שימצא ברכון ממנו יוכל לברך.

כמה ימים חולפים, ור' יצחק מקבל החלטה נוספת, לקיים בעצמו 'משנה מקום משנה מזל'. עד אז נהג לכתוב בביתו, ועכשיו הוא עובר לחדר סופרים, בו לכל סופר יש עמדה משלו, כאשר בחדר אחד כותבים יחד כמה סופרי סת"ם. הוא מתחיל לעבוד במקום החדש, ובאחד הימים, כשהוא רוצה ליטול ידיו ולסעוד את לבו, הוא מגלה שהברכון נשכח בבית...

טוב, הוא כבר יודע מה הוא עושה במצבים מעין אלה. הוא לא נוטל ידיים, עד שהוא מסדר לעצמו ברכון. הוא מסתובב בחדר הסופרים, מחפש ברכון או סידור, אולם אינו מוצא. מחפש במדף עליון, בפירת הקפה, על יד הכיור

זקבן נסגר לו מעגל פלאים: בניחום אבלים על הרב זקבן ז"ל, הוא מקבל על עצמו לברך ברכת המזון מתוך הכתב, כמנהגו של המנוח. יד ה' מובילה אותו לעבוד לכתוב ב'הדר סופרים', ושם, דרך הקפדתו על ברכת המזון מתוך הכתב, מתגלגל לידייו כתב יד נאה ומהודר, אותו הוא רשאי להקות. כתב היד הזה הופך למבוקש, והוא נבחר להיות הסופר שיכתוב את ספר התורה לעילוי נשמת המנוח שאת הנהגתו אימץ, כאשר פרנסתו מובטחת לאורך זמן!

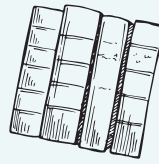
אפס, אין ברכון בסביבה! מה עושים עכשיו? – ליטול ידיים ולאכול כשאיין ברכון באופק? – לא בא בחשבון. הוא קיבל על עצמו לברך רק מתוך ברכון, והוא לא מוכן להתפשר על קבלתו זו. ללכת הביתה רק כדי להביא ברכון? – נשמע לו מופרך... הוא מוסיף להסתובב בחדר ולחפש אחר ברכון, ואז אחד הסופרים מציע לו: 'ראה נא, כתבתי בעבר את ברכת המזון בכתב סת"ם מהודר, לצורך מכירתו. הוא עדיין תחת ידי. אני יכול להשאיל לך אותו, תוכל לברך מתוכו. כמובן, בכפוף לכך שתשאיר אותו עטוף בניילון השקוף המגן עליו, לבל יתלכלך חלילה. זה עוזר לך?'. בוודאי.

ר' יצחק ממחר ליטול ידיו, אוכל את ארוחתו, נוטל את ידיו במים אחרונים, מנגבם היטב, ובזהירות מופלגת מקבל את הקלף לידי. הוא מברך מתוכו ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב, ואינו יכול להתעלם מהעובדה כי הכתב נאה ומהודר ביותר, לסופר הזה יש חוש אומנותי של ממש, כתב היד שלו הוא כמו ציור מהמם!

כשהוא מסיים לברך, הוא פונה אל הסופר, ומבקש להשאיר את הקלף תחת ידיו לכמה ימים, כי הוא מבקש להתאמן באמצעות כתב היד הנאה.

הסופר טוב הלב הסכים, בכפוף לשמירה מלאה וקפדנית על הברכון הכתוב ביד אמן. ר' יצחק מותיר את הקלף אצלו, ומדי יום מקדיש שעות ארוכות לאימון כתב ידו, כדי להגיע ליעד הנכסף: כתב יפה ונאה, בדומה לכתב שניצב מול עיניו.

חולפים כמה שבועות, וכתב היד של ר' יצחק משתפר פלאים. בעזרת ה' כתב שלפניו, הוא מצליח לשפר את יופי כתב ידו במידה

הסיפור המדהים, אותו סיפר הרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א - מעבר ליד ההשגחה העליונה הניכרת בו בכל פרט - פותח לנו צוהר להבנה עד כמה ברכת המזון היא הדרך המובילה לפרנסה בטוחה ויציבה, בשפע ובהרחבה. הנה כי כן, סופר סת"ם שבמשך תקופה ממושכת לא הצליח במלאכתו, והנה, אך קיבל על עצמו לברך ברכת המזון כראוי ומתוך ברכון - זכה להבטיח את פרנסתו, ועוד בהקשר ישיר למי שבזכותו אימץ את הקבלה הטובה שלו! סיפור זה מלמדנו עוד מעלה עצומה בעבודת ה', כוחה של קבלה טובה, אדם אשר מקבל לעצמו קבלה טובה, ולא עוזב אותה אלא מתמיד בה ככל יכולתו, הרי הוא כאוחז בענף חזק של אילן גדול, שהיא התורה הקדושה וכל מצוותיה, והתורה "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג, יח), וממילא קבלה טובה שכזו מועילה לאדם המקבל אותה, ומקשרת אותו לאילן החיים, והיא המעידה עליו כמאה עדים, ואם יתגבר האדם בשעת קושי ונסיון, שלא לעבור על הקבלה שקיבל על עצמו, אות היא שהוא מעבדיו הנאמנים של ה' יתברך, ועליו יאמר ה' "עבדי אתה ישׂראל אשר בך אֶתְפָּאֵר" (ישעיה מט, ג), הקב"ה מתפאר בו וישועתו קרובה לבוא.

(פניני בית הלוי)

משמעותית, ועתה - כתב ידו נאה ויפה, ומסתבר שגם יהפוך למבוקש יותר ויהיה שווה סכום נאה... הוא מתחיל לכתוב מגילה בכתב היד החדש והמהודר שסיגל לעצמו, ואכן, המגילה הנכתבת נהדרת ממש, כל רואיה מתפעלים ממנה...

חולפים מספר שבועות נוספים, ויוזמה ברוכה מתגבשת: כתיבת 45 ספרי תורה לעילוי נשמת 45 הרוגי מירון. למלאכת הקודש נדרשים 45 סופרי סת"ם, ור' יצחק ממנהר להגיש מועמדות, שולח את כתב היד המעודכן שלו, שגורף מחמאות ומביא אותו להיבחר כאחד מצוות הסופרים שישקוד על המלאכה. בגורלו עלה... - לכתוב את ספר התורה לעילוי נשמת הרב זקבך ז"ל - לא יאומן כי יסופר, זה אותו הרב שבעקבותיו קיבל על עצמו את הקבלה לברך ברכת המזון מתוך הכתב!

וכך נסגר לו מעגל פלאים: בניחום אבלים על הרב זקבך ז"ל, הוא מקבל על עצמו לברך ברכת המזון מתוך הכתב, כמנהגו של המנוח. יד ה' מובילה אותו לעבור לכתוב ב'חדר סופרים', ושם, דרך הקפדתו על ברכת המזון מתוך הכתב, מתגלגל לידי כתב יד נאה ומהודר, אותו הוא רשאי לחקות. כתב היד הזה הופך למבוקש, והוא נבחר להיות הסופר שיכתוב את ספר התורה לעילוי נשמת המנוח שאת הנהגתו אימץ, כאשר פרנסתו מובטחת לאורך זמן!

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

חמישה עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים' ביאור משולב שזר באמנות בית המלכים 'אור תורה' 'תורת חיים' הערות, ציונים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחיקת נחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק' 'מאורי אור' - מאיד עני הלמוד 'מאורי החיים' - מקורות מחדל ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אידיש: 0176-8806-44-20-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פנינים על הפרשה:

בכל יום הקב"ה מסייע ללומד לחדש בתורה

ראה אנכי נתן לפניכם היום (דברים יא כו).

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תהלים קיט צז). הפונה כמו שאמר רבותינו ז"ל (יובא להלן) דבכל יום ויום הקדוש ברוך הוא נותן בלב לומדי תורה לשמה לחדש חדושים בתורה, ולפיכך ברכת התורה נקבעה בלשון הוה ברוך אתה ה' נותן התורה, ולא ברוך אתה ה' אשר נתן התורה:

ואפשר דזה נרמז בתבת 'אנכי' הנאמרה בתחלת עשרת הדברות, ד'אנכי' ראשי תבות 'אני נתן כל יום', רמז להם הקדוש ברוך הוא, שלא תאמרו נתינת התורה דוקא כי אם ביום זה, דעו שבכל יום ויום אני נותן לכם תורה מחדש, רק חזקו ואמצו ולא תרפו ידיכם מן התורה:

לזה רמז משה באומרו 'ראה אנכי נתן לפניכם היום'

ואפשר דלזה גם כן רמז משה רבנו עליו השלום במשנה תורה באמרו (דברים יא כו) 'ראה אנכי נתן לפניכם היום', דתבת 'אנכי' ותבת 'היום' נראו כמיתרים, דדי באמרו 'ראה נתן לפניכם ברכה'. אלא דבא לעוררם שיחזיקו בתורה ולא ירפו ידיהם ממנה, כי על ידי זה בכל יום מתחדש להם דבר חדש. וכמו שכתב שלמה המלך עליו השלום (משלי ה יט) 'אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירוך בכל עת באהבתה תשגה תמיד', משמע דבכל עת מתחדש לאדם בה. ואמר משה רבנו עליו השלום לישראל, התבוננו במלת 'אנכי' הנאמרה בתחלת עשרת הדברות, דשם נרמז דבכל יום נותן הקדוש ברוך הוא בלב כל חכם לב תורה מחדש, וזהו שאמר 'ראה אנכי', דהינו, ראו והתבוננו במלת 'אנכי', ושם נרמז שאני נותן לפניכם בכל יום ברכה מחדש שהיא התורה, לפיכך חזקו ואמצו, דאם תחזיקו בה הרי ברכה, ואם לאו בהפך חס ושלום:

נמצא, כשאדם אינו מתעצל בדברי תורה, הקדוש ברוך הוא נותן לו חכמה מחדש. וזהו שאמר מה אהבתי תורתך, והאהבה שאני אוהב אותה ודבק בה הועילה לי הרבה, שהתורה היא משיחה לי ומוסיפה לי בכל יום חכמה כאמור. וזהו שאמר כל היום היא שיחתי, כלומר, היא משיחה לי ומופיעה בי רוח חכמה חדשה בכל יום, וזה מרב אהבתי בה, שאני דבק בה לשמה:

(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

סגולת הלומד מתוך צרה

כי הייתי כנאד בקיטור חקיך לא שכחתי (תהלים קיט פג). כאן בא לומר, דאף על גב שהיה בצרה גדולה לא עזב קיום התורה והמצוות, כמאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ט) 'כל המקיים את התורה מעני סופו לקימה מעשר' וכו'. ועני כולל עניות וצרות ויסורים, דכלם בכלל עני הם, ועשר כולל עשר ומנוחה והשקט ובטח, דכלם בכלל העשר הם. ובא עכשו לומר, דגם זכות זו תהיה לו עכשו לעזר ולסיוע כדי שתקבל תפלתו על ההשגה שהוא מבקש:

תורה מתוך צער זכותה מרובה

והתורה שלומד האדם בעת צרתו, גדולה זכותה הרבה, כמו שדרשו רבותינו ז"ל (קה"ר ב ט) על מה שאמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ב ט) 'אף חקמתי עמדה לי', 'חקמתי' שלמתי ב'אף' היא שעמדה לי, דהינו שלמד חכמה אף על פי שהיה בחרון אף וצרה גדולה. מכאן אתה למד, שגדול כח זכות הלומד תורה מתוך צרה, ללומדה מתוך מנוחה. וזה שאמר כי הייתי כנאד בקיטור, דהינו בצרה גדולה הרבה, ואפלו הכי חקיך שהם מצוות עשה ותורה בכללם, לא שכחתי:

(אלף בינה, תהלים קיט אות כ)

עצות וסגולות:

חדש אלול (א)

בחודש אלול צריך להתעורר ולשוב בתשובה

בחודש אלול צריך האדם להתעורר ולשוב בתשובה, שהוא עת רצון לקבלת התשובה (פרקי דר"א פמ"ה, טור או"ח סי תקפא, זו"ח ח"א צו:), וגם כן ימי הדין באים (שהוא) [שהם] ראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום הכפורים, וצריך לחפש בחורים ובסדקים כל מה שעבר עליו באותה שנה בסתר ובגלוי ולשוב על הכל בתשובה שלמה.

(פיתוחי חותם פרשת נצבים, ד"ה הנסתרות)

בחודש אלול ה' קרוב ומצוי יותר

כי התשובה מועילה בכל זמן (דב"ר ב יב), ובפרט בחודש הזה שהוא מסגל לתשובה (פרקי דר"א פמ"ה, טור או"ח סי תקפא, זו"ח ח"א צו:), והקדוש ברוך הוא מצוי וקרוב בו, וימינו פשוטה בו לקבל שבים יותר מן החדשים האחרים.

(שערי ארוכה, אות נו"ן, ד"ה נחפשה דרכינו)

גם הנדדם כל השנה, יתעורר בחודש אלול

אמנם הקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא רחמן מלא רחמים, ומרב רחמים מקבל השבים אפלו היו בשאר חדשי השנה ישנים ונרדמים מעבודתו יתברך, כשיתעוררו בחודש הזה מקבל אותם.

(שם אות אל"ף, ד"ה אני לדודי)

בחודש אלול נפתחים שערי רחמים

אף על גב דבשאר ימות השנה אם שב האדם בתשובה יש ספק אם נתקבלה תשובתו אם לא, מכל מקום בחודש אלול אם שב בתשובה שלמה מבטח לו שמקבלת תשובתו, מאחר דנפתחים בו שערי רחמים והוא עת רצון.

(שם ד"ה לולי האמנתי)

בחודש אלול אין הקב"ה מודקדק עם השבים

התשובה היא נשגבה עד מאד, כיון שהיא עת רצון ומקורות הרחמים פתוחים, והימין פשוטה לקבל השבים (זוהר ח"א כג, תיקו"ז ת"ו כב:), ובחודש הזה אין מודקדק הקדוש ברוך הוא עם השבים כל כך.

(שערי ארוכה אות ח"ת, ד"ה חטאתי אודיעך)

ההולך לפני ה' לא יבוא לידי חטא

אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ובו תדבקון (דברים יג, ה). באה התורה להזהירנו שעקר היראה הוא שעושה האדם עצמו שהוא עומד לפני ה' ממש. וכך הוא האמת, רק שיער הרע מטמטם לבות בני אדם ומחשיך עיניהם מלהסתכל במשפלות. וכמאמר הנביא עליו השלום (ישעיה נט ב) 'כי אם עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם, כלומר, האמת הוא שתמיד אתם יושבים לפני אלהיכם, רק מחמת עונותיכם טח מלהשכיל לבכם ואתם אומרים שאין אתם יושבים לפניו, שאם אתם יודעים באמונה שאתם יושבים לפניו, לא שיק שתהיו מכעיסים לפניו בחטאים. וזהו שאמר 'אחרי ה' אלהיכם, דהיינו, אם תאמינו ותעשו עצמכם שאחרי ה' אלהיכם אתם הולכים ואין לכם שום פרישות ממנו, אז פשוט הדבר שאתו תיראו ותעבדו ובו תדבקו. ואם לאו, אין היראה יראה ולא העבודה עבודה. וכן נמי כתוב (דברים ו 1-2) 'זהו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וכו', ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך. כל זה כדי שיתקע בלבו השגחתו יתברך שבאמת תמיד האדם עומד כי אם לפניו יתברך, והמהלך בדרך זו אין חטא בא על ידו:

בידאה פנימית מוסיף חיזוק תמידי בתוכו

ועוד, כל שילמד אדם ויתפלל ויקים המצוות, לא יחזיק טובה לעצמו. כמו שאמר ר' יוחנן בן זכאי עליו השלום (אבות ב ח): אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת. ועוד, אם חטא האדם, מאן מודע לה דנתפכר עונו והמעשים טובים נשארו רוח בידו, כי שמא כל מה שעשה במצות אולי יספיקו

למלאת חסרונו שפגם בחטאו ויצא שכרו בהפסדו, או שמא עדין לא השלים חסרונו שפגם. לכן כל ירא ה' יפחד תמיד ויאמר כי שמא עדין לא תקן מה שפגם, ובכל יום טהור יוסיף אמץ על אהמול שעבר, ויאמר שמא כל מה שטרחתי מקדם אינו מרצה, ויוסיף להתחזק חזק אחר חזק, ופחד ורעדה ילבש שמא לא תקן, וככה יעשה כל הימים, אולי תהיה לו תרופה ושב ורפא לו:

יוסיף יראה תמיד שמא לא תיקן כראוי

ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כח יד) 'אשרי אדם מפחד תמיד', דהיינו, שאומר תמיד שעדין לא השלים חקו ועדין לא תקן מה שפגם, כי זה בודאי בכל יום מוסיף יראה על היום שעבר ויעשה תקון כראוי. אבל 'מקשה לבו' (שם), דהיינו, כשעושה תשובה כל דהו ואומר די בזה ואינו מוסיף לסגל מעשים טובים, זה 'פול ברעה' (שם), דהעקר הוא שיחשב אדם עצמו שעדין לא השלים חקו:

יבקש שיהיו אותו כיוון שאינו עומד אלא לפני הקדוש ברוך הוא

וזהו שאמר (תהלים כה טז) 'פנה אלי וחנני', דהיינו, מהראוי שתפן אלי ותחן עלי מטעם 'כי יחיד ועני אני', שגילוי לפניך שאין אני חושש לשום דבר זולתך, לא אדם ולא חפץ, רק הנני עומד לפניך לשרתך, וזהו 'כי יחיד', דהיינו, אני יחיד ומפרש מבני אדם ומחברתם ומהבלי עולם ואיני נותן לבי כי אם לשרתך. וגם כן עני אני חושב עצמי מן המצוות ומעשים טובים, שאמר שמא עדין לא מלאתי מה שפגמתי, לכן ראוי שתפן אלי ברחמים ותחנני:

(אלף בינה, מזמור כה בתהלים)

כס"ד

כאז כן היום: הפרוייקט הפנומנלי הנדיר בהיקפו הרמב"ם המבואר

מטפה ומונה בי"ג נפה ביאור רהוט משולב על הרף כותרות והקדמות נרחבות ילקוט ביאורים מקיף מאות אלפי הערות והוספות חובה לכל בן ישיבה

השימת הכרכים שיטתו לאור:

• סדר	• קדשה	• ספרים
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות
• ספרות	• קדושה	• ספרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מסכת כתובות דף נג-נט

הורשת אב ממוזנו לבנו הצדיק

בגמ': רב פפא איעסק ליה לבריה בי אבא סוראה, אזל למיכתב לה כתובה. שמע יהודה בר מרימר נפק לוותיה, כי מטו לפיתחא, הוה בעי יהודה למיפטר מניה, א"ל רב פפא נייעול מר בהדאי, חזייה דלא ניהא ליה, א"ל מאי דעתך, אי משום דא"ל שמואל לרב יהודה שינגא לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא וכו' (כתובות נג, א).

ברמב"ם (נחלות פ"ו ה"א) כל הנותן נכסיו לאחרים והניח היורשין, אע"פ שאין היורשין נוהגין בו כשורה אין רוח חכמים נוחה הימנו, וזכו האחרים בכל מה שנתן להם. וכן פסק השו"ע (ח"מ סי' רפב ס"א).

והנה במדרש רבה (לך לך פרשה מב א) הובא שהורקנוס אביו של ר' אליעזר, אמר לו, בני, אני לא עליתי לכאן אלא כדי לגדותך מנכסי, עכשיו שראיתך בכך הרי כל נכסי נתונים לך במתנה, א"ל ר' אליעזר, הרי הם עלי חרם, ואיני אלא שוה בהם לאחי.

וכתב על זה הגאון מהר"ש יפה בספרו יפה תאר (שם) כל נכסי נתונים לך במתנה, אע"ג דאמרינן לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לזכאה, שמא שאני הכא דהוה תלמיד חכם. אי נמי דבמתנה דזכי בה מחיים לית לך בה.

אך בספר בני חיי (ח"מ סי' רפב) תמה על דברי היפה תאר הנ"ל, מדברי הרמב"ם והטוש"ע (שם) שכתב, ומדת חסידות שלא יעיד אדם חסיד בצוואה שמעבירים בה הירושה מן היורש, אפילו מן שאינו נוהג כשורה לאחיו 'שהוא חכם' ונוהג כשורה. עכ"ל. ומבואר שאפילו לחכם אין להעביר נחלה.

וכן הקשה בס' אות היא לעולם (ח"א מערכת ה) וכתב, שאף הרב יפה תאר לא אמרה אלא בלשון שמא, ומשמע דלא ברירא ליה מילתא, ולהלכה לא ניתן להאמר כיון שהרמב"ם והטוש"ע כתבו להיפך.

ובספר שארית יעקב (אלגאזי, ויקרא דף ב עמוד ד) כתב, וכבר כתב הרב היפה תואר בפרשת לך לך, שאפי' למ"ד שאסור

צדיק. עוד דנו הפוסקים אם מותר להעביר נחלה כדי שלא ירש בן רשע.

ובחתי"ס (בתשובה ח"מ סי' קנג) כתב שברא בישא היינו שאינו מומר אלא בישא בעלמא שאינו זהיר כל כך במצות, או שאינו נוהג כבוד באביו. ומשמע מדבריו שבמומר מותר להעביר נחלה ממנו. ובמהר"ם שיק (ח"מ סי' מג) כתב שאם הבן אפיקורוס ואינו שומר דת, נראה שלא שייך לומר שמא יצא ממנו זרע טוב, שאלו האנשים אינם מגדלים בניהם על דרך הטוב, ובפרט אם ע"י הירושה הזו יהיה רשע יותר.

אך בשערים המצויינים בהלכה (סי' קצג קו"א סק"ז) הביא שבתוס' בעבודה זרה (כו: ד"ה אני) משמע לא כן, וכתב שכן מבואר גם בדובב מישרים (סי' צז).

ובשו"ת אג"מ (ח"מ ח"ב סי' ג) כתב, הנה בבנין דלא מעלי פשוט שהוא רק בברא בישא בעלמא דאינו זהיר כל כך במצוות אבל הוא מאמין בה' ובתורתו ומחנך את בניו ללכת בתורת ה' ולשמור מצותיו, שבזה יש ודאי ספק שיצא ממנו בנים טובים, ואף אם הוא חוטא היותר גדול בין אדם לחברו כמסור נמי, כיון דהוא נזהר בדברים שבין אדם למקום, מחנך את בניו לתורה ומצות לכן יש ספק שיצאו ממנו בנים טובים. אבל

לאעבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא, היינו דוקא כשהפרש לבן בין שאר הבנים, אינו אלא בהעדר הרע, שהם אינם נוהגים כשורה והוא נוהג, אבל היכא דהוי בעדיפותא דאיכא נמי תורה דהוי חכם, ואינהו לא הוו בחכמה, לכ"ע ליכא משום אעבורי אחסנתא.

ובדעת זקנים מבעלי התוס' (בראשית כה ה) ובפירוש הרא"ש (עה"ת שם) הקשו על הפסוק 'יתן אברהם את כל אשר לו ליצחק', תימא היכי עביד הכי, הא אמרינן אסור לאעבורי אחסנתא אפילו מברא בישא לברא טבא וכו' וקי"ל שאברהם אבינו קיים כל התורה, ותירצו שאברהם וישמעאל גרים היו ואמרינן דגר אינו יורש את אביו לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. ובספר מחנה יהודה (סי' רפב) כתב ליישב הקושיא הנ"ל שהרי שרה אמנו נביאה היתה, ואברהם היה טפל לשרה בנבואה, וכבר ראתה ברוח הקודש שאין צדיק יוצא מישמעאל, ובכה"ג שפיר דמי לאעבורי אחסנתא. ועוד שישמעאל היה עובד ע"ז ומגלה עריות ושופך דמים, ובכה"ג ודאי שיותר לאעבורי אחסנתא מניה. וכ"כ הבאר שבע (סנהדרין צא).

ומבואר שיש המתירים להעביר נחלה לבן

המומרים לחלל שבתות בפרהסיא ועוברים על איסורי התורה, ואין מחנכים את בניהם לתורה ומצות אין להסתפק בזרעא מעליא, ואף שאירע לפעמים שגם ממומרים לשבת ולכלל התורה, יצא בן שומר תורה, ודאי הוא רק מיעוט שלא מצוי, ואין לחוש לזה שלכן ודאי רשאי לא רק ליתן לצדקה אלא אף ליתן לאחרים רשאי, ורוח חכמים נוחה מזה. ויותר מזה כתב, שאף במסור שיש ספק שיצא ממנו בנים טובים שמטעם זה אסור לאבד ממונו ביד מסתבר שהוא רק שלא לאבד מה שיש לו כבר, אבל רשאי להעביר נחלה ממנו, דהא גדולה מזה איתא בש"ך (ח"מ סי' שפ"ח ס"ק סב) שע"י גרמא או גרמי מותר לאבדו, וכ"ש העברת נחלה שאינו מזיק כלל ממה שהיה לו אלא שמונע שלא יתוסף לו שרשאי. וע"ע בספר ישמח משה (פרשת וישב ד"ה הג"ה) מה שכתב בזה.

נתינת ממונו מזהיים לבן אהרן

עוד תירץ המהר"ש יפה הנ"ל, שבמתנה שזוכה בה מחיים ליכא משום אעבורי אחסנתא. והנה כתב הכנה"ג (סי' רפ"ב הגה"ט סק"י) אומר אני, שאפי' אעבורי אחסנתא מברא בישא לברא טבא לא אמרו אלא בלשון ירושה ובשעת מיתה, אבל בלשון מתנה ובהיות הנותן בריא, אין שום קפידא בדבר, וכן ראיתי נוהגים שאין נוהרים בזה. ובספר בני חיי (סי' רפ"ב, ה"ד בפתח עינים ד"ה מאי, עיי"ש) הקשה על תירוץ הרב יפה תאר ממה שאמרו בסוגיין, רב פפא איעסק ליה לבריה בי אבא סוראה, אזל למיכתב לה כתובה. שמע יהודה בר מרימר נפק לוותיה, כי מטו לפיתחא, הוה בעי יהודה למיפטר מניה, א"ל רב פפא ניעול מד בהדאי, חזייה דלא ניחא ליה, א"ל מאי דעתך, אי משום דא"ל שמואל לרב יהודה שיננא לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא, דלא ידיעא מאי זרעא נפיק מניה, וכל שכן מברא לברתא, האי נמי תקנתא דרבנן היא, כדאמר ר' יוחנן משום רשב"י, מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין, כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו. א"ל יהודה הני מילי מדעתיה, אבל לעשווי לא, א"ל אטו מי קא אמינא לך לעשייה, עול ולא תעשייה, א"ל מעלאי דידי היינו עשייה, אכפייה ועול. וכ'.

ואם איתא שבמתנת בריא שפיר דמי,

למימד דשמואל לא קאמר אלא בשכיב מרע, ולא במתנת בריא, אלא דעדיפא מינה קאמר, דאפי' לדידך דסברת שיש להחמיר אפי' בבריא משום סייג ומשמרת למשמרת, שאני הכא דתקנתא דרבנן היא, וכיון דלמצוה קא עביד לית לן בה. וע"ע בשו"ת ישמח לבב (ח"מ סי' ה).

מאי קאמר רב פפא אי משום דאמר שמואל לא תיהוי בעבורי אחסנתא וכ', והלא כאן כותב לבתו כשהוא בריא ומחיים. אלא ודאי דלא שנא. ובשו"ת מהרשד"ם (ח"מ סי' שלו) מבואר דס"ל שגם במתנת בריא איכא איסורא דאעבורי אחסנתא.

ועיין בהעמק שאלה (פרשת ויצא שאילתא כא אות א) שכתב על דברי סוגיין ולכאורה קשה, וכי אסור לתת מתנה אפי' לאחרים במתנת בריא, וכ"ש לבתו, והרי כלב נתן גלות עלית ותחתית לעכסה בתו. וצ"ל דהכי פריך, שאיך אתו רבנן ז'מתקני, שתקנת חכמים על זה לא ניחא כולי האי. ע"ש.

ובחתם סופר (בתשובה ח"מ סי' קנ"א, ה"ד בפ"ת שם סק"א) כתב, אולי כל הנאמר אינו אלא בשכיב מרע שאין המתנה חלה אלא בשעת מיתה ואז הנכסים נופלים לפני יורשים, והוא בא להפקיע, אבל מתנת בריא גוף מהיום ופרי לאחר מיתה לית לן בה דבחיים יכול כל אדם לעשות בשלו מה שירצה, וסברא נכונה ליישב המנהג, אבל כתב שמשוגיין לא משמע כן, ומ"מ אם מניח ליורשיו עכ"פ מנה יפה יכול להזדקק לזה.

ובמשכנות הרועים (מערכת ל אות א) הוכיח מדברי כמה ראשונים שבמתנת בריא ליכא משום אעבורי אחסנתא. וביאר שמה שהקשו האחרונים מסוגיין, יש לומר דהא דקאמר אי משום דשמואל וכ', הוה מצי

שיעור הכתובה בכסף זמנינו

במשנה: אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה (כתובות נד, ב). בסוגיין מבואר שיעור עיקר הכתובה לבתולה מאתיים זוז, ונחלקו הפוסקים אם חיוב המאתיים זוז הוא בזוזים מסוג המטבע שהיה באותם הימים הנקרא כסף מדינה, ומטבע זו היתה עשויה משבעה חלקים נחשת וחלק אחד כסף, נמצא שמאתיים זוז מכסף מדינה הם עשרים וחמשה זוזים מכסף טהור (רמב"ם אישות פ"י ה"ח, שו"ע אבהע"ז סי' ס"ו) או שמא הזוזים האמורים הם מכסף טהור הנקראים מעות צורי (רמ"א שם). והנה משקל זוז הוא תשעים ושש שעורות (רמב"ם שם) נמצא שלדעה הסוברת שמאתיים זוז הכתובים בכתובה, הם עשרים וחמשה זוזים כסף טהור, הרי הם משקל 2,400 שעורות כסף טהור, ואילו לדעה החולקת וסוברת שמאתיים הזוזים הכתובים בכתובה הם מאתיים זוזים מכסף טהור, הרי הם משקל 19,200 שעורות כסף טהור (ח"מ שם ס"ק כא).

קג ס"ז) שמקורם בסוגיית הגמרא במגילה (כו:): שכיון שקיבצו כספים מהרבה אנשים למוסד ידוע אין להם רשות לשנות בלא דעתם, ובפרט כשיש אומדנא דמוכח טובא שעל דעת שיתנו את הכספים למוסד אחר לא נתנו, ואומדנא המוכחת ביותר מועילה גם להוציא ממון מיד המוחזק, (עיין שו"ע חו"מ סי' ר"ה ס"ו, וגליוני הש"ס בסוגיין ד"ה בתר שהביא בזה באריכות מדברי הפוסקים).

אמנם הביא שם מחלוקת אם בזמן הזה אנו בקיאים בשיעור האומדנא כמו שהיו בקיאים בהן חכמי התלמוד, ונוכל אפילו להוציא מיד המוחזק, או שאין אנו בקיאים ונוכל להוציא ממון רק באומדנא המוכחת ביותר, ומ"מ כתב שם שבנידון דידן יש אומדנא המוכחת ביותר, ועוד שהנידון הוא להחזיק ולא להוציא.

והנה בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"ג יו"ד סי' קפב) נשאל מבעל הדמשק אליעזר, בנידון דומה, בדבר אנשי חסד שנתנו לו כמה אלפים לפדיון שבויים עבור משפחות מיוחסות ות"ח, ובינתיים ניתן להם חופשה ע"י השתדלות רב וכסף פדיון שיוכלו לשוב למדינתם, אבל לא למקומם ולנחלתם, ובעל הדמשק אליעזר שאלו אם עליו להשיב את הכסף ליד הנותנים, כיון שכבר אין בהם צורך לפדיון שבויים, או שמא ישלח את הממון למשפחות הג'ל, שבודאי יש להם צורך בו למחית נפשם.

והשיב, הנה דין זה צריך עיונא רבא, שבשקלים (פ"ב מ"ה) דנו בדין ממון שגבו עבור שבויים ונשאר מהממון מה דינו, וכתב הרע"ב (שם) שבאופן שגבו המעות לצורך פדיון שבויים או לעני ולא נעשה בהם דבר כי לא נצרך או לסיבה אחרת, תלוי באשלי רברבי כמובא בב"י (יו"ד סי' רנג ד"ה כתב הרשב"א), שהרשב"א כתב בתשובה (ח"ד סי' נה) על מעות שנגבו לפדיון שבוי ואח"כ מת השבוי עד שלא נפדה, שדבר ברור שהוא של יורשיו, כיון שמשעת גביית הממון זכה לו הגבאי. אך הרא"ש בתשובה (כלל ל"ב סי' ו), חלק וכתב שבאופן זה אדעתא דהכי לא התנדבו, ואם יש אפשרות יש להחזיר המעות לכל התורמים, ואח"כ הביא הב"י מדברי המרדכי (פ"ה סי' קעו) שכתב מעשה באחד שגדל מעות להשיא יתומה אחת והרויח בהם, ונפטרה היתומה

כספי צדקה שמוזעדים למוסד אחר, העברתם למוסד אחר

בגמ': ואתמר רב ורב נחמן חד אמר הלכה כראב"ע וחד אמר אין הלכה כראב"ע, וכו' אלא תרווייהו אזלי בתר אומדנא (כתובות נה, א).

אחד מן המקורות בש"ס בדיני אומדנא הוא מהמבואר בסוגיין, שאמרו אע"פ שבתולה גובה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף, נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל, רבי אלעזר בן עזריה אומר מן הנשואין גובה את הכל, מן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה, ואתמר רב ורב נחמן חד אמר הלכה כראב"ע וחד אמר אין הלכה כראב"ע, וכו' אלא תרווייהו אזלי בתר אומדנא מ"ד הלכה שפיר מאן דאמר אין הלכה הכא נמי אומדן דעתא הוא משום איקרובי דעתא הוא והא איקרובא ליה דעתא וכו' והלכה כראב"ע.

והנה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' קד) נשאל מגבאי צדקה שקיבצו כספים עבור מוסד ידוע, אם יש להם רשות לשנות בלא דעת הנותנים למוסד אחר כעין מוסד זה. וכתב שם עפ"י דברי השו"ע (או"ח סי'

משקל השעורה במידת זמנינו: כתב החזון איש (שם ס"ק כא) 0.05 גרם, נמצא שלדעת השו"ע שמאתיים זוז הכתובים בכתובה הם משקל 2400 שעורות כסף טהור, הרי הם במידת זמנינו 120 גרם כסף טהור, ואילו לדעה החולקת וסוברת שהזוזים הם במשקל 19,200 שעורות כסף טהור, הרי הם במידת זמנינו 960 גרם כסף טהור,

והנה בשו"ע (שם) חישוב את סכום המאתיים זוז לפי מטבע הנקרא דרהם וכתב שמאתיים זוז הם 37.5 דרהם, ובספר שיעורי תורה (סי' ג סמ"ב) כתב שכל דרהם הוא 3.205 גרם, ולפי זה לדעת השו"ע המשקל המדוייק של מאתיים זוז הוא 120.1875 גרם, ולדעת הרמ"א הם 961.5 גרם כסף טהור.

אלא שהוסיף החזו"א (שם) וכתב שכסף המצוי בזמנינו יש בו סיג [פסולת] 16 אחוז, ולפיכך צריך להוסיף על הסכום הג'ל 16 אחוז, ולפי זה מאתיים זוז לדעת השו"ע הם 126.25 גרם כסף, ולדעת הרמ"א 113.6 גרם כסף.

ובספר שיעורי תורה (שם הערה קג) כתב שמוטב שלא לכתוב בכתובה את המאתיים זוז לפי שווים במטבעות זמנינו מפני שעלולים לטעות בערכם, ועוד ששווי מטבעות זמנינו עלולים לפחות מערכם.

והנה כל זה בנוגע לעיקר הכתובה, אמנם ישנם חיובים נוספים (ראה באל"בא דהלכתא) לענין תוספת כתובה, וכן מוסיפים סכום הגדוניה שהכניסה האשה, ובקהילות אשכנזי כותבים סכום שווה בכל הכתובות והוא מאתיים זקוקים כסף צרוף (דרישה שם סק"ג, שו"ת מהר"ם מינץ סי' קט, ועוד) ובפוסקים נחלקו אם שיעור המאתיים זקוקים כוללים את המאתיים זוז של עיקר הכתובה או לא (דרישה וב"ח שם).

בשיעור המאתיים זקוקים כסף, כתבו הפוסקים (דרישה וב"ח שם) שמטבעות אלו נשתנה ערכם ומשקלם מדור לדור, וערכם נקבע לפי המקום והזמן, אך הגר"א (שם ס"ק יב) כתב שערכם נקבע לפי שווי מאתיים זקוקים שהיו בזמנם, והיינו 57,600 גרם כסף טהור (חזו"א שם ס"ק כא), אך בדרישה (שם) כתב שבפוזנא וליטא נקבעו ערך המאתיים זקוקים בשווי פי ארבע ממאתים זוז דאורייתא, נמצא ששוים 3,846 גרם כסף טהור (שיעורי תורה שם סמ"ד).

אך שיש לדון אם החומרא שהחמירו חז"ל ביו"ט שייכת לכלל שחכמים החמירו בדבריהם, ובתוס' (ד"ה הא) כתבו שבמקום איסורא החמירו רבנן רק כשל תורה, ולא יותר משל תורה, אם כן יש להקשות אמאי החמירו במוקצה ביו"ט יותר משל שבת. ובשורת אפרקסתא דעניא (ח"ב א"ה סי עח) ביאר שאכן אין החומרא שהחמירו ביו"ט מהטעם הנ"ל, אלא הוא מהטעם שהוזכר לעיל שחששו חז"ל שמשום הקולות שיש ביו"ט יבואו להקל יותר, וא"כ כשחל בשבת אין כאן קולות, ועיי"ש מה שהביא בזה מספרי הפוסקים.

וע"ע בעין זוכר (מערכת ח אות טו) שהביא לדון אם כלל זה שחכמים עשו חיזוק לדבריהם וכ"ו אמור רק במקום שמפורש להדיא בחז"ל, או שבכל איסור דרבנן אומרים כן, עיי"ש.

השתמשות בכהן בזמן הזה

בגמ': אלא מעתה לקיט כהן לישראל לא יאכל בתרומה שמא יאכילנו לישראל (כתובות נו, ב).

בשורת כתב סופר (א"ח סי טו) דן בענין השתמשות בכהן, והביא ראייה ממה שאמרו בסוגיין 'אלא מעתה לקיט כהן לישראל לא יאכל בתרומה שמא יאכילנו לישראל משמע שמצד השתמשות בכהן מותר. אך כתב שיש לדחות ראייה זו עפ"י מה שכתב המג"א (סי רפה סק"ו) שבכהן קטן אין מצוות 'וקדשתו' (ודלא כמהר"ט והרדב"ז, עיי"ש).

וכתב הכת"ס טעם הדין שהרי מפורש הטעם בקרא 'כי את לחם אלקיך הוא מקריב', וקטן אינו בר הקרבה, ועל כן אין להוכיח ממה שאמרו בסוגיין שאפשר להעמיד קושית הגמ' בכהן קטן דווקא שלא הגיע ל"ג שנים, או שהגיע לשנים וספק אם הביא ב' שערות שאינו מקריב עד שידוע שהביא סימנים שהרי בדאורייתא לא סמכינן על חזקה דרבא, וכיון שאינו בכלל 'לחם אלקיך הוא מקריב' אינו בכלל וקדשתו. הגם שבמקום שיש חזקה דרבא הוא רק שלקולא לא סמכינן עלה, אבל להחמיר צריך לקיים בו וקדשתו לכאורה, דלחומרא בודאי אזלינן בתר חזקה דרבא, מ"מ כיון שסוף כל סוף מחומרא אסור לו

דאורייתא ודרבנן יחד, אם עשו חז"ל גם בזה חיזוק לדבריהם, ובסוף דבריהם הביאו ראייה, דכל דאיכא דאורייתא ודרבנן יחד מאחר דודאי לא יפרצו לעבור על איסור דאורייתא דאית ביה, לא עשו חז"ל חיזוק בכה"ג לאסור משום מילתא דידהו, וכתבו שזו ראייה ברורה ונצחת יע"ש. וכן נקט גם בשורת תורת חסד (א"ח סי ק אות ד),

אך בשורת חת"ס (א"ח סי טו) בתשובה שכתב לרבנים הנ"ל כתב שהדבר פשוט שאפילו באופן שיש במצווה דרבנן גם מצווה דאורייתא עשו רבנן חיזוק לדבריהם, (וע"ע באור שמח אבות הטומאות פ"ח ה"ח).

גידון זה נוגע למעשה למה שנפסק בשו"ע (א"ח סי תצה ס"ד) שמוקצה אפילו באופן שמתיר בשבת החמירו בו ביו"ט, ובמשנ"ב (ס"ק טו) ביאר שהכוונה לסוגי מוקצה שלא אסרום בשבת כמוקצה מחמת שעומד לסחורה, או מוקצה מחמת מיאוס, והחמירו מפני שישנם הרבה מלאכות שמתירים ביו"ט על אף שאסורים בשבת וחששו שמשום כך יבואו להקל בשאר איסורי יו"ט. ולפי"ז נחלקו הפוסקים כשחל יו"ט בשבת אם באופן זה יהיה דין המוקצה כדין שבת שהרי בשבת זו אין מותרים המלאכות שמתירים בכל יו"ט, ושוב אין חשש שיבואו לזלזל ולהקל באיסורים (האלף לך שלמה, א"ח סי שלב, רב פעלים שם, ועוד) או שמא כיון שהחמירו חכמים במוקצה ביו"ט לא חילקו בין יו"ט שחל בחול ליו"ט שחל בשבת (שואל ומשיב מהדו"ת ח"א סי סא).

ותבעוהו יורשיה, ופטרו ה"ר חיים, והביא ראייה מסוגיין שאמרו שלא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה, וכ"ש בנידון זה. וכן פסק הרמ"א (שם ס"ז) שאם נדר אחד ליתומה מעות להשיאה, ומתה, לא זכו בהם יורשים. ומיהו כל זמן שהיא חיה הם של היתומה וצריך לתת לה מיד, ואין ממתינים עד נשואיה. ואם מתה המעות חוזרין.

והאר"ך עוד בדין זה, ופסק שצריך להודיע להנותנים ויעשו כרצונם, ובר מן דין, אומדן דעת טובא הוא וכ"ש באותם הנדיבים ביודעי ומכירי קאמינא דודאי ניהא להו בלב שלם, שניתן הכסף ליד השבוי הנכבד לשבור רעבון ביתו, ולו יהיבנא דאילו היו שואלים מהם תמיכה סתם עבור אותו נכבד, לא היו נותנים סכום כזה, מכל מקום אחרי שכבר נתנו בודאי הם מוחלים, והדבר ברור אצלי ופשוט, עד דשאלת פיהם אך למותר ויאכלו וישבעו, וצדקתם עומדת לעד.

חיזוק למצווה דרבנן כשיש בה גם מצווה מהתורה

בגמ': אמר אביי ודאי דדבריהם עבדו רבנן חיזוק ספק דדבריהם לא עבדו רבנן חיזוק (כתובות נו, ב).

בסוגיין מבואר שישנם דברים שחכמים עשו חיזוק לדבריהם, ובתוס' (ד"ה הא) ביארו שיש בזה שלשה חילוקים, בקנסא עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה (יבמות לו:), באיסורא כשל תורה (ב"מ נה:), ופעמים לא עשו חיזוק כלל (הכא בכתובות).

והנה מקומות שבהם עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, דנו אחרונים מה הדין כשנזדמנו בהם דאורייתא ודרבנן ביחד, אם עשו חיזוק לדבריהם אף בזה, או שמכיון שיש בזה גם דאורייתא, שאינה צריכה חיזוק, לא עשו בזה חיזוק אף לדבריהם.

ובשורת רב פעלים (ח"א א"ח סי ל) כתב ראייתי בקונטרס מפרשי הים, בתשובות שבסוף ספר ים התלמוד (בבא קמא) להגאונים מהר"ם זאב ומהר"ש (בעל השואל ומשיב), שכתבו להגאון בעל ח"ס ז"ל על חקירה שחקר הישועות יעקב (אבה"ע סי טו), היכא שיש בענין אחד

דברים שביניהם שהמקום מיועד עבור חניה (גאראז').

והביאו עפ"י האמור בסוגיין נמצא גנג או קוביוסטוס הגיעו, מאי איכא לסטים מזויין או מוכתב למלכות, הנהו קלא אית להו, מכדי בין למד ובין למד לא אכלה מאי בינייהו איכא בינייהו קבל מסר והלך, וברש"י (ד"ה קלא) כתב קלא אית להו וסבר וקיבל. אך בתוס' (ד"ה הנהו) הקשו ממה שאמרו בבבא בתרא (צב:) ליסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך, ועוד הקשו ממה שאמרו בבבא מציעא (פ.) שפחה זו שוטה היא נכפית היא כו' הרי זה מקח טעות, וביארו דהנהו קלא אית להו וכיון דלא יצא הקול מילתא דלא שכחא היא ולא חיישינן להכי.

וברמב"ם (מכירה פט"ו ה"ג) פסק אם נמצא לסטים מזויין הרי זה מום המאבד את כולו מפני שהמלך תופס אותו והורגו. וכן אם נמצא מוכתב למלכות הרי זה מום ומחזירו מפני שהמלך תופסו למלאכתו בכל עת שירצה. וכן פסק בשו"ע (חול"מ סי' רלב ס"י). ובהשגות הראב"ד (שם) כתב והלא אמרו בקדושין (יא.) הנהו קלא אית להו, ומה שאמרו נמצא גנג או קוביוסטוס הגיעו לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך, לא שיאמר לוקח למוכר, אלא המוכר אומר ללוקח וכו'. אך יש לפרש הנהו קלא אית להו כלומר אין לחוש בעבד שלקחו כהן מישראל שמא לסטים מזויין הוא ומקח טעות הוא, שאם היה כן הקול יצא עליו וכיון שלא יצא הקול מסתמא אין לנו לחוש לזה הטעות, מיהו אם יודע הדבר שהוא כן, מקח טעות הוא וחוזר בו ואומר טול את שלך וחוזר לי מעותי, ועל דרך זה הלך המחבר. ועכשיו שיש בזה שני דרכים הללו הנה הדין הזה ספק, אם נתן הדמים לא יטול ואם לא נתן לא יתן. עכ"ל.

והנה בגד"ד טוען הקונה שלא ידע שכבר הוצא על המקום צו מבית המשפט לאסור לבנות עליו, ואילו היה יודע מכך לא היה קונה כיון שכל עיקר שוויות המקום הוא אם ניתן באיזה אופן לבנות עליו, והמוכר טוען שהודיעו על כך לפני המכירה, והנה לפי סברת רש"י דמוכתב למלכות קלא אית ליה וסבר וקבל, אף כאן לכאורה י"ל שכבר שמע על הצו מבית המשפט וסבר וקבל, אע"פ שלטענתו אין קול לצו כזה, מפני שבדרך כלל הקול נשמע בעיר. אך, לסברת

ומ"מ אם מחל מותר להשתמש בו, כיון שכבוד הכהונה, [דהיינו הדברים שעלינו לכבדם כגון לפתוח ראשון או ליטול מנה יפה ראשון וכדומה] ניתן לכהנים רק להנאתם, לפיכך בידו למחול וליתן רשות לישראל להשתמש בו.

אך יש מי שאומר שאינו יכול ליתן רשות להשתמש בו אא"כ יש לו איזה הנאה כגון בשכר, או אפילו בחנם לאדם חשוב שהוא חפץ לשמשו ונהנה מזה אבל אם אין לו שום הנאה מזה אין יכול למחול דאע"ג שכבוד יוכל למחול, שימוש ענין של בזיון הוא, וטוב להחמיר לכתחלה. ולהשתמש בהם שירות בזוי בודאי יש לזהר.

ומ"מ כתב בבאור הלכה (ד"ה אסור) שאפשר שלכהן מותר להשתמש בכהן חבירו, וגם יש שמצדדים להקל בכהן עם הארץ, ומ"מ בשירות בזוי בודאי נכון לזהר.

קנה קרקע שיש עליה תביעה משפטית

בגמ': נמצא גנג או קוביוסטוס הגיעו, מאי איכא לסטים מזויין או מוכתב למלכות, הנהו קלא אית להו, מכדי בין למד ובין למד לא אכלה מאי בינייהו איכא בינייהו קבל מסר והלך (כתובות נח, א.).

הפוסקים דנו בדין אדם שקנה קרקע בחניון (גאראז') של בית דירות, ונתגלה שיש עליה תביעה משפטית, ואי אפשר לבנות שם דירות, והקונה לא ידע מכך, אם נחשב מקח טעות באופן שכתבו בזכרון

לעבוד עבודה ממילא אינו בכלל זקדשתו. עוד כתב הכת"ס לדחות הראיה מסוגיין, עפ"י מה שהעיר הפמ"ג (פתחה קצרה לס' קכח) שאפשר שבעל מום אינו בכלל חיוב זקדשתו, מפני שאינו בכלל את לחם אלקין הוא מקריב. ולפ"ז יש לומר שבסוגיין מדובר שהלקיט, הוא כהן בעל מום.

ומ"מ לאחר שהאריך בזה סיים הכת"ס שלהשתמש עם כהן קטן או בעל מום פלוגתת ראשונים היא, והיות והשימוש עם הכהן איסור דאורייתא הוא צריכים אנו להחמיר.

והנה בהגהות מיימוניות (עבדים פ"ג ה"ח) הביא ראה מהרמב"ם שכתב עבד עברי כהן אינו נרצע מפני שנעשה בעל מום, עיי"ש. הרי שעכ"פ יכול להשתמש בכהן, וכתב גם הראיה הנ"ל מסוגיין לקיט כהן בישראל לא יאכל בתרומה, וחזינן שאפשר להשתמש בכהן, אולם נשאר בצ"ע מפני שהביא מהירושלמי שכתב המשתמש בכהונה מעל, עיי"ש.

ולמעשה כתב הרמ"א (או"ח סי' קכח סמ"ה) אסור להשתמש בכהן אפילו בזמן הזה, שהרי זה כמועל בהקדש אם לא מחל על כך.

ובמשנ"ב (ס"ק קעה-ו) ביאר הטעם שהוא כמועל בהקדש, שהרי נאמר זקדשתו כי את לחם אלקין הוא מקריב, ואף בזמן הזה שאין לנו קרבנות, הכהן בקדושתו עומד, ולכן גם בזמן הזה כהן אסור בגרושה, ולטמא למתים.

'פניני הדף' מתוך תלמוד בבלי המבואר מתיבתא
על סדר הדף היומי שילמד השבוע

והמוכר מכירו. ואף אם הקונה היה קונה גם לבניה וגם לחניון, הרי הדמים מודיעים בזה שקנה כדי לבנות בו, שהרי קנה במחיר גבוה מאד שעבור חניה זה לא שמענו, אלא הבין המוכר שהקונה מתכוין לבנות בו. וכיון שהיה צו מבית המשפט לפני המכירה, והמוכר לא הודיע עליו לקונה, נראה דהוה מקח טעות. ומש"כ בזכרון הדברים "שידוע לו שהמקום מיועד לחניון" כוונתו בזה שלא יוכל הלוקח לטעון שרוצה לבנות בו ואינו יכול, וע"ז כתב שידוע לו שהוא חניון, אבל אין כוונתו שאסור לו לבנות שם, ואדעתא דהכי לא לקח, והוי אומדנא דמוכח, וקיי"ל (רמ"א חו"מ סי' רז סי"ד) שבאומדנא מוכחת מתבטל המקח. וא"כ אם לא יוסר הצו מבית המשפט, והרי הוא מנוע מלבנות שם, הוה מקח טעות, ועיין בשו"ת מהרשד"ם (חו"מ סי' רלא).

אך יש שכתבו שהוא מקח טעות עפ"י מה שפסק השו"ע (חו"מ סי' רלב סכ"ג) המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן אם אין להוכיח אם קנאו לחרישה או לשחיטה כגון שהוא אדם שקונה לזה ולזה, וגם אין הוכחה בדמים וכו', אינו מקח טעות, שיכול לומר לשחיטה מכרתיו וכו', אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח, לא מיבעיא אם רובם קונים לחרישה, אלא אפילו כי הדדי נגהו, המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם הלוקח אינו רגיל לקנות אלא לחרישה והמוכר מכירו, הרי זה מקח טעות וכו', ואם הוא רגיל לקנות לשחיטה ולחרישה אם יש הוכחה בדמים וכו' הוי מקח טעות. עכ"ל. ובנידון דידן הדבר ידוע שהקונה מקום חניה והוא לא גר באותו בנין ודאי כוונתו לבנות עליו ולא לחניה, והוה רובא לבניה בכה"ג. ועוד, שהרי אם המוכר מכירו הרי זה מקח טעות, והקונה בנידון דידן ידוע שהוא קונה כדי לבנות בחניון ולא עבור חניה,

תוס' והרמב"ם, והשו"ע שפסק כמותם, שבמוכתב למלכות אין תולין שידע וסבר וקבל, אלא יכול הלוקח לומר למוכר טול את שלך והבא לי מעותי, אף כאן ה"ה. ולסברת הראב"ד דין זה הוא בספק ואם נתן הדמים לא יטול, ואם לא נתן לא יתן. אלא שכתבו שבנד"ד נראה שטענת הקונה למקח טעות בגלל הצו מבית המשפט אינה טענה, אפי' אם באמת לא ידע מקיומו של הצו, שהרי פירש בזכרון הדברים שידוע לו שהמקום מיועד לחניה, ואעפ"כ הסכים לשלם עליה את מה שהסכים, אם כן דברים אלו שוללים כל טענה של מקח טעות בגלל יעודו ושימושו של המקום. ואם כך אינו יכול לטעון מקח טעות. ועוד שבמוכתב למלכות הרי זה מום, שאינו שווה כלום, משא"כ בנידון זה שהקרקע עדיין ראויה כמקום חנייה, ויכול לומר לו שהשתמש בזה לחניה.

מקדוהת כ"א

אור בהירות הנ"ך בהישג ידך!

25 נדרים נדירים נפיים

נ"ך מקראות גדולות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגאל זיע"א מסקולען כ"ט מנחם אב תשמ"ב

נתקיים בו הכתוב 'רגלי חסידיו ישמור', והיו לו החיים לשלל.

בתקופה הקצרה של הכיבוש הגרמני, פירסמו הנאצים ימ"ש בטשרנוביץ הוראה, לפיה מי שייתפס במתן מסתור לחייל רוסי, יומת ביריה ללא שהיות. כשגודע לו על הימצאם בעיר של שלושה יהודים כאלה, אשר איש אינו מעיז להביאם בצל קורתו, הלך והסתירם בעליית גג, כשהוא מביא במו ידיו את מאכלם מדי יום, עד שהעיר נכבשה בידי הרוסים. בעת ההיא כבר החזיק בדירתו יותר מארבעים יתומים רכים, אשר ישנו צפופים יחדיו לרחב המיטות, רבינו ובני ביתו נהגו אז לישון על הרצפה.

משהורע המצב בטשרנוביץ עקב רדיפות הקומוניסטים, שהרבי ופעולותיו היו לשיכים בעיניהם, העביר את יתומיו לרומניה ובעקבותיהם עבר אף הוא בגניבה את הגבול, השתקע זמנית בעיר בוקרשט, בה פתח דף חדש במסכת פעילותו החרוצה לישע אחב"י, התייצב בראש נשיאות מרכז אגודת ישראל ברומניה, והפעיל עסקני ציבור לשם שמים ברחבי המדינה, כדי לחזק את היהדות בכל התחומים.

בשל פעולותיו נרדף על ידי הקומוניסטים ברומניה, הושלך לבור הכלא, וסבל עינויים קשים, אך ה' הפיר את מזימתם בדרך פלאית ונאלצו לשחררו, רבינו הבין כי לא יוכל להישאר ימים רבים במדינה זו מפני הסכנה האורבת לו מידי הרשעים, אך הוא המתין עד שיעלה בידו להוציא ולהעביר את כל היתומים שאימץ כילדיו לחופי מבטחים.

זאת היתה הסיבה שהמשיך להתגורר ברומניה עד תשי"ט. אז נכלא בשנית יחד עם בנו הרה"ק רבי ישראל אברהם, וישב בבית האסורים כחמשה חדשים עמוסי פלצות וזוועה, האשימו אותם בריגול לטובת ארה"ב וארץ ישראל, וחייהם היו בסכנה. היהדות העולמית הרעישה תבל ומלואו, ולאחר השתדלות של נשיא ארצות הברית, שוחררו.

ידוע היה בכוחו המיוחד בחכמת הנגינה, רבים מלחנו התפשטו בעולם היהודי ונעשו נחלת הכלל, חלק חשוב מניגוניו, חיבר בין חומות הכלא ברומניה.

לימים סיפר, "היו ימים ושעות שהרגשתי מרוב חולשה ועינויים כי אין ביכולתי יותר להחזיק מעמד, כל פעם ברגעים כאלה זימן לי הקב"ה פסוק קולע או ניגון מעודד, בהם הייתי מחזק את לבי". עוד סיפר כי היה כפסע בינו לבין המות, באשר לא היה דרך הטבע להינצל מהם, רק בדרך נס ממש, ניצל ממות לחיים.

בראשית חודש ניסן תש"כ עזב את רומניה, אף שהשתוקק לחונן עפרותיה של ארץ הקודש, ראה עצמו מחוייב לעסוק במצות פדיון שבויים עבור היהודים שנתרו מאחורי מסך הברזל, ונסע עבורם

נולד בשנת תרנ"ח, בעיירה סקולען שעל גבול רוסיה ובסרביה שברומניה, לאביו רבי ישראל אברהם זצ"ל, רבה של סקולען, שהיה תלמיד רבי ישעיהו שור אב"ד יאסי, תלמיד הרה"ק רבי מרדכי מקרמניץ.

משחר ימיו אהב ללמוד תורה, והיה משים לילות כימים בין כתלי בית המדרש כשפומיה לא פסיק מגירסא, עד שנעשה בקי בכל הש"ס וארבעה חלקי שולחן ערוך. בהיותו בן שבע עשרה שנה נתייתם מאביו, ובני הקהילה בחרו בו כממלא מקומו, בהסכמת ובעידוד גדולי רומניה.

משראה כי דלת העם מזלזלים בכמה וכמה דיני שבת, רחמנא ליצלן, חיבר עבורם את קונטרס השבת, בלשון הקודש, ובתרגום ליידיש המדוברת, כדי שהכל יבינו את הדברים. בראותו את העזובה בתחום חינוך

הילדים הרכים, הקים בסקולען תלמוד תורה גדול שהתנהל על טהרת הקודש. במאמצים לא מעטים ובתחבולות מחוכמות, עלתה בידו להביא בשערי הת"ת כמעט את כל ילדי היהודים בעיר.

הרה"ק האמרי חיים שהכירו מקרוב, העיד בו אישית כי מימיו לא עשה שום פעולה לעצמו, כי אם להרבות כבוד שמים או לטובתם של ישראל. ראשי הקהל בסקולען שהבחינו אחרי מעקב כי הוא מחלק לעניים את כל כספי משכורתו הדלה, וביתו ריקם, החליטו כי מכאן ואילך ימסרו את המשכורת ישיר לידי הרבנית שתכלכל בה את צרכי הבית.

אולם כעבור תקופה קצרה, התברר להם שהסיפור חוזר על עצמו, הרבנית, עזר כנגדו, מחלקת אף היא את כל הכסף לעניים. היו איפוא הפרנסים אובדי עצות, הם ניסו להחליף את שיטת התשלום, במקום מעות מזומנים, הכניסו אל בית הרב מצרכי מזון, שיהיה לאכול לשובע, אולם הרב הצעיר התחכם אף הפעם, והחל לחלק לעניים מצרכי מזון.

משהגיע הרה"ק הכנסת מרדכי מסדיגורא לעירו, וראה מקרוב את פעולותיו המוצלחות בתחום הדת, יעץ לו שיעתיק משכנו לעיר טשרנוביץ, בה משתרע לפניו כר נרחב יותר לפעולה. הוא שמע לקולו, נטש את כסא הרבנות שישב עליו אביו, ויצא לטשרנוביץ.

כעבור זמן קצר נתחוויר שיציאתו לטשרנוביץ היתה הצלת חייו, סקולען נכבשה במפתיע על ידי חיילי הצבא האדום מרוסיה, שפרעו ביהודי המקום ללא חמלה. בטשרנוביץ, עיר בת יותר משמונים אלף יהודים, הוכתר לנשיא אגודת ישראל, נקרא לעמוד בראש הרבנות המקומית, ופעל גדולות לחיזוק היהדות והחינוך התורתי.

בתקופת החירום של ימי ההשמדה הנאצית עברה טשרנוביץ כמה פעמים מידי הרוסים לידי הגרמנים ולהיפך, עד שנכבשה סופית על ידי הרוסים בשנת תש"ה והונהג בה משטר קומוניסטי מובהק, במהלך תקופה זו היה שרוי פעמים רבות בסכנת חיים, אך תמיד

מלה שבתפילה, אך במצב המיוחד שהיה שרוי בו הוצרך לדקדק יותר. שם, בבית הכלא, לא היה כל ענין שיתפוס את זמנו או ידרוש את תשומת לבו. הוא החל להתפלל תפילת שחרית, וכל מלה נאמרה ברגש מעומק הלב, כל משפט נהגה בצירוף הפסקות למחשבה מעמיקה.

הרבי הגיע לתפילת 'ברוך שאמר'. תפילה זו מכילה רצף של שבחים שאנו מברכים את ה', בהיבטים שונים זה מזה. הרבי התרכז בכל משפט בדרך שמעולם לא נהג לפני כן: 'ברוך שאמר והיה העולם, ברוך אומר ועושה, ברוך גוזר ומקיים'. כשהגיע לחלק האחרון, צצה במוחו שאלה: מדוע יזכרו כאן מלים אלה, הרי הן נראות יוצאות דופן בתוך תפילה זו. בדרך כלל, משמעות המלה 'גוזר' היא הנהגה קפדנית ולא רצויה לבני אדם. יתירה מזו, אנו אומרים שהוא לא רק גוזר גזירות, אלא גם מקיים אותם. ולכאורה, הרי כל המשפטים האחרים של תפילה זו מתארים את מידת הרחמים של הנהגת ה': 'ברוך מרחם על הארץ', 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו, ברוך חי לעד וקיים לנצח', וכן הלאה. כיצד מתאימות לכאן המילים 'גוזר ומקיים'?

הפך הרבי בדעתו והרהר: הרי השאלה על אודות המלים הללו כל כך ברורה, כיצד איפוא הוא לא חשב על כך קודם לכן? הלוא במשך שנים על גבי שנים הוא אומר את התפילה הזו מדי יום ביומו, וכיצד אף פעם לא עלתה במחשבתו השאלה שהמלים 'גוזר ומקיים' נראות שלא במקומן. מדוע לא חשב על כך קודם לכן? נפשו היתה עגומה עליו, מפני שהוא חשב שכנראה עד היום לא התפלל בכוונה הנכונה של המלים בתפילות שהתפלל מדי יום. הרבי החליט שהוא אינו ממשיך הלאה עד שיפענח מדוע המלים הללו מוזכרים כאן. הוא חזר על המלים שוב ושוב, כשהוא מנסה להעלות תשובה במחשבתו. לאחר זמן ממושך, עלה הדבר בידו. הוא היה מלא התרגשות ושמחה, מפני שכעת הוא הרגיש שהוא מבין מדוע 'גוזר ומקיים' אכן מתאים לתפלה זו.

המלה 'מקיים', חשב הרבי, יש לה שני מובנים: בנוסף לפירוש 'מוציא לפועל', פירושה הוא גם כן: 'נותן כח לסבול, להתגבר ולהחזיק מעמד'. זוהי הכוונה כאן: לפעמים ה' צריך לגזור דבר מה על בני אדם. הוא חייב להעניש, על כל סיבה שה' מוצא לנכון. אך באותו הזמן, ה' נותן את הכוח והיכולת לסבול ולהתגבר, על מנת שהאדם יוכל לעמוד בגזירה. זוהי הכוונה במלים 'גוזר ומקיים'.

הרבי הבין שהוא עצמו, באותו זמן, נמצא ב'גזירה'. אך מאותו רגע ואילך הוא הסתכל על מצבו בחיוביות מפני שידע שה' גם 'מקיים' אותו כדי שיוכל לעמוד בגזירה. הוא כבר לא היה במצב של יאוש. הוא החל להאמין שזהו רק ענין של זמן עד שיינצל. ואכן, לאחר ימים מספר, בהתערבותם של אנשים מבחוץ, שוחרר הרבי מידי השלטונות הרומנים.

מדי שנה, ביום השנה לשחרורו מבית הכלא היה הרבי מכנס את חסידיו ואנשי שלומו, מספר להם מקרה זה, ומסביר את הפירוש החדש והמעודד שמצא במלים 'גוזר ומקיים'. בכך היה הרבי מעודד את כל הנאספים שלעולם אין להישבר במצבים קשים, מפני שהש"ת גם בעת גזירה נותן כח להולכים בדרכיו.

(ספיר ויהלום פר' שמות פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לארצות הברית, בה הזעיק את הציבור להיחלץ לעזרתם. בארצות הברית פתח את שערי בית מדרשו, שהפך לאבן שואבת לרבים שהתחממו באש הגדולה, כן הקים בארץ הקודש רשת בתי חינוך לילדים עזובים, בשם 'חסד לאברהם'.

בשנותיו האחרונות נחלש מאוד, אך הקפיד במסירות נפש על הליכה למקוה וכל מנהגי החסידות כמימים ימימה, באשמורת הבוקר של ערב ר"ח, נתבקש לשיבה של מעלה. השאיר אחריו את ספריו נועם אליעזר, קדושת אליעזר, ואת בנו יחידו ממלא מקומו, הרה"ק רבי ישראל אברהם זיע"א.

גאון במידת 'הצנע לכת'

גאון ה' במידת ה' הצנע לכת", וכמפורסם הסיפור שבאחד מימי ביקורו בירושלים עיה"ק, הוצרך המשמש, הרה"ח ר' לייבלי כהן ע"ה, להוציא דבר מה מחדר אשר בו התאכסן הרבי, והיות שהדבר אירע בשעת לילה מאוחרת, וכבר עבר הרבה זמן רב מעת שמרן הוריד את הכפתור של המאור, וחושך השתרר בחדר, החליט המשמש להיכנס בלאט, למען לא יפריע את מנוחתו ולהוציא משם את הדבר המבוקש, אך מה מאד נדהם ונרעש שמיד בפתחו את הדלת של חדרו מצא אותו יושב על כסאו ליד השלחן עטור בלבושו וחגור בחגורתו פניו להבים וכולו שרוי בדביקות עילאית.

ברוך גוזר ומקיים

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל מסקולען זיע"א, היה מפורסם באהבת ישראל העצומה שלו. לאחר מלחמת העולם השנייה, הרבי והרבנית אימצו באופן אישי קרוב לארבע מאות ילדים, ודאגו לצרכיהם הפיזיים והרוחניים. הארגון שלו 'חסד לאברהם' פעל לטובת אלפים אשר היו זקוקים לעזרה באותו הזמן, והיה דוגמא ומופת לארגונים נוספים שעסקו באותו התחום.

ר' קלמן דריבן מברוקלין שמע מפיו של הרבי את הסיפור הבא: כאברך צעיר ברומניה, השפיע הרבי על צעירים ומבוגרים להתקרב לאמונה בה', הוא שכנע אנשים צעירים שלא יצטרפו לצבא הרומני, מאחר שהעושים זאת מרחיקים את עצמם באופן מוחלט מדרכי היהדות בלא שיוכלו לשוב. במקום זה, הוא עודד אותם להצטרף לשיבה אשר שם ילמדו תורה, ואשר צעד זה ישאירם נאמנים למסורת אבותיהם ולמורשתה.

יום אחד הלשין אחד לשלטונות רומניה על הרבי שהוא מדרוך צעירים היאך להמנע מלשרת בצבא. השלטונות בדקו את הדבר ומצאו שאכן הטענה צודקת. הם תפסו בזעם את הרבי וכלאו אותו בצנינוק לבדו בתא מלוכלך וחשוך, ולקחו ממנו את הכיפה ואת משקפיו. הרבי היה אדם חלש וחולני, ובראותו את מצבו בתא הקר והלח, אשר המקום היחיד שיוכל לשבת או לנוח בו היה האדמה הקרירה והמעופשת, דימה שסופו קרב.

הרבי רצה להתפלל, אך ראשו לא היה מכוסה, לכן הוא משך את החליפה שלבש מעל לראשו והחל לפזם בקול את התפילות בעל פה. תפילת שחרית נמשכה אצלו לפעמים מספר שעות, וקריאת שמע בשעת תפילת מעריב ביום רגיל היתה עשויה להימשך עשרים וחמש דקות. גם על פי סדרי התפילה הרגילים שלו דקדק תמיד בכל

הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מאלעסק זי"ע בעל "לב שמוח" א' אלול תרמ"ד

מקושרים בהצדיק ומוכרחין לבוא, מה עושה הקב"ה, שולח לאיש הלז יסורים ל"ע עד שמוכרח לבוא להצדיק שיש לו עמו שייכות, וממילא כאשר בא להצדיק עוזבין אותו היסורין והוטב לו לגמרי בלי שום פעולה. וכאשר אמר דברים האלו הרגיש המדובר שאליו יגיעו הדברים האלה והתחיל לצעוק בקול ולרקד מחמת שמחתו הגדולה. ואמר: מה שלא יכלו כל הרופאים שבעולם לפעול פעל עבורו רבינו ברגע אחת, ואיש הזה חזר לביתו בבריאות השלימות

(ספיר ויהלום פר' תצוה ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי חנוך העניך דוב נולד בבעלזא בשנת תק"ס לאביו רבי שמואל בן הרה"ק רבי מאיר מבעלזא [תלמיד הבעש"ט הק', והיו קוראים אותו ר' מאיר הקדוש].

רבו המובהק שלמד ממנו רוב תורתו בנגלה ובנסתר באהבה ויראה וחסידות הי חותנו הרה"ק מוהר"ש מבעלזא זי"ע, כמו"כ הרבה לנסוע אל הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע. שהתחיל לנסוע אליו יחד עם חותנו הק', שגם הוא היה מסתופף בסטרעליסק, וכפי שסיפר אח"כ הרה"ק שהיה בסטרעליסק שמונה פעמים ביחד עם חותנו, ואח"כ המשיך לנסוע גם בעצמו לשם, וביחד שבת אצל השרף מסטרעליסק זי"ע ל"ב פעמים!

בהיותו בן פ"ד שנה נסתלק לשמי רום ביום ו' עש"ק פ' שופטים ב' דר"ה אלול תרמ"ד. בשעת הסתלקותו נעצרו כל השעונים שהיו בבית, וכן השעונים שנשאו אלו ששהו שם.

הרפואה על ידי הרה"ק

כתב הגה"צ רבי יצחק מסטניסלב: בעיר 'קירא' (קהיר), מצרים, היה איש אחד חולה על כאב הראש ר"ל, המחלה הזאת שהיה לטיטוס הרשע שר"י, והיסורים שלו היו קשים עד למאד. ונסע לדרוש ברופאים למדינות שונות וכולם אמרו נואש לחייו עד שבא לגליציה, והיה בלבוב אצל הרופא היותר גדול, ואמר לו גם כן שאין תקוה למחלתו. ובלבוב כבר ידעו ושמעו מגדולת הרה"ק מאלעסק זי"ע"א ומופתיו הגדולים. ונתוודע להאיש הנ"ל גם כן מזה. ונסע לאלעסק. ובא לשם בערב שבת קודש. וכאשר דרך על מפתן ביתו וראה צורת קודשו, הרגיש בעצמו פעולה לטובה, ויותר שהיה שם בבית הרגיש יותר רפואה עד שכמעט לא הרגיש כלום. ובביל שבת קודש לא הרגיש שום מיחוש בעצמו. ואצל השולחן בביל שבת פתח הרה"ק בהתלהבות גדולה וזה לשונו: כאשר הצדיק בא לעולם הזה אז יורדין עמו הרבה נשמות והם מקושרין בהצדיק בכל עניינים, אבל יש נשמות בכל מקום שהם במקומות הרחוקים כמו מדינות הים בארץ ישראל ובאמריקע ובמצרים כגון 'קירא' והם

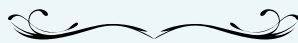
הטעם שעלה לתורה לפני פטירתו בפסוק "בנים אתם"

מסופר על הרה"ק רבי חנוך העניך דוב מאלעסק (חתנו של הרה"ק השר שלום מבעלזא) זצ"ל, שדרכו בקודש ה' שבשום פעם לא הניח לעשות הוספה בשבת קודם ששי, והוא בעצמו עלה ששי ואחד עלייתו לתורה עשה הוספות אם נצרך.

דבר פלא היה בשבת פרשת ראה, קודם פטירתו [נפטר ב' דר"ה אלול שנת תרמ"ד] שציוה לעשות הוספות מתחילת הפרשה ועלה ששי והתחיל העלייה בפסוק 'בנים אתם לה' אלקיכם' ולא ידענו טעמו, ואח"כ אחר פטירתו בשבוע הלז ראינו מה שאיתא על פסוק זה באוה"ח הק' וזה לשונו:

"בנים אתם וגו'. צריך לדעת מה טעם סמך מאמר בנים אתם למאמר תתגודדו, נראה שנתכוון לומר שבמיתת איש אין אבדה למת אלא הרי הוא דומה לאדם ששלח בנו לסחורה לעיר אחרת ולימים שלח האב אחר בנו ואין העדר הבן אלא מן המקום שהלך משם אבל על כל פנים ישנו ואדרבה בטוב לו שחזר הבן אצל אביו שהוא מקור החיים, ועל זה אין לנו להתגודד ולשים קרחה מה שאין כן העכ"ם שלא נקראו בנים לה', והוא אומרם אתם לשלול העכ"ם שעליהם ידו הדווים ביום מיתתם שהם מתים מיתה שאינם עוד בנמצא בין החיים" עכ"ל ודו"ק.

אור חדש (עמ' פד - גדפס שנת תרצ"ו)

הרה"ק רבי אליעזר האגר מויזניץ בעל הדמשק אליעזר ב' אלול תש"ז

היהודים ששהו אז במחסור ובמצוקה קשה, ושלחם לנזקקים בדרכים שונות ומסוכנות.

בשנת תש"ד, קיבל רבינו אישור לעלייתו ארצה, והוא מיהר לממשו ולעלות דרך היבשה, מאחר שדרך הים באותן שנים היתה רבת סכנות, עקב הצוללות הגרמניות שהטביעו כל כל שייט שמצאו בלב ים. ולאחר חג הפסח, דרכו רגליו על אדמת ארץ הקודש, לשמחת מאות חסידיו ותלמידיו. ביתו מלא היה במבקשי פניו, שבאו לקבל את ברכתיו שלא שבו ריקם.

בארץ השתקע רבינו בתל אביב, בה הקים את ישיבת וויזניץ מחדש, לאחר שעלה ארצה אחיינו, הישועות משה זיע"א, מסר רבינו את ניהולה בידי בלב שמת.

מצב בריאותו של רבינו לא היה תקין

עוד מימי נעוריו, המאורעות הנוראים של ימי המלחמה, עם כליאתו בבית האסורים, רופפו עוד יותר את בצב בריאותו, בארץ עבר טיפולים רבים, אולם הוא נחלש מיום ליום. כפי שאמר לבעל שומרי אמונים זיע"א שהגיע לבקרו, "הרופאים אומרים כי אני חש יותר בטוב, אך אני מרגיש שכוחותי הולכים ואוזלים מיום ליום.

על אף מצבו הקשה, המשיך רבינו לקבל את הכלל בסבר פנים יפות, בדרך עודד תמך וסייע, והמשיך לעסוק רבות בעניני אגודת ישראל ושאר עסקי הכלל. כן שלח סכומים עצומים לצרכי צדקה. והמשיך ללוות את כל עיני ישיבתו הקדושה בתל אביב.

ביום חמישי ב' אלול בשעות הערב, נשבה ארון הקודש ורבינו עלה בסערה השמימה, כשתלמידיו וחסידיו סובבים את מיטתו. למחרת נקבר בהלוויה גדולה שירושלים טרם ראתה כמותה, בהשתתפות גדולי ורבני ארץ הקודש. אחדים מתלמידיו שהיו קשורים אליו בלב ונפש, אשר רבינו שימש להם כאב ואם, התעלפו בשעת ההלויה מרוב צער ועוגמת נפש. מקום מנוחתו במרומי הר הזיתים, צמוד לאוהל רחמיסטריווקא.

שלוש בית ע"י ביקור בהנות שעונים

יום אחד הלך בלוויית משמשו ברחובה של עיר בדרכם עברו ליד חנות שעונים, אחרי שהמשיכו מעט, אמר רבינו, "הבה נכנס לחנות השעונים". בהיכנסם אמר רבינו, "זקוק אני לשעון הטוב ביותר בחנותך, לתיתו כמתנה לרבנית".

המוכר הציע לפניו כמה שעונים, ועל כולם נענה רבינו, "לא לשעונים כאלו כוננתי, לא באלה אני חפץ, הבא בבקשה עוד כמה

עריסתו של רבינו עמדה ביום כ"ב שבט תרנ"א בבדווילא, בבית אביו הרה"ק בעל אהבת ישראל מויזניץ זיע"א, שהיה חתן האמרי נועם מדזיקוב זיע"א. אביו הקדוש התבטא אודותיו, "כשאבוא לעולם העליון שם ישאלוני מי אתה ומה מעשיך, אשיב, אני אביו של אליעזר".

בהיותו בן שש עשרה שנים, היה לחתנו של הרה"ק רבי יצחק מאיר העשיל מקאפשניץ זיע"א. אחרי חתונתו הגה בתורה יומם וליל, הדיר שינה מעפעפיו, והכל בהסתר ובהצנע מעיני הבריות.

בעת מלחמת העולם הראשונה, התגלגל רבינו לווינה, בה עסק רבות בצרכי ציבור עבור הפליטים הרבים שהיו בה. עבר בין בתי החולים והתעניין במצבם, כן שלח כספים רבים לארץ הקודש, בה סבלו באותה עת חרפת רעב. בנוסף, פעל רבות

עבור כלל אחינו בית ישראל מכל החוגים, שחוייבו לשרת בצבא, לא חת מללכת לבדו אל הממונה על לשכת הגיוס, שהיה אדם קשה עורף ורשע לב, והשפיע עליו לעשות כמיטב יכולתו לשחרר יהודים מהשירות בצבא.

בווינה, עסק רבינו בלימוד עם הגאון בעל מחזה אברהם, רבי מאיר אריק, רבי יוסף ענגיל, כן התידד עם הרה"ק רבי משה מבאיאן, ועוד גדולי עולם ששהו בווינה באותן שנים. שנים אחרי כן, משמיע היה לתלמידיו חידושים אותן שמע מפייהם באותן שנים. בשנת תרפ"ב, נקרא לכהן כרבה של וויזניץ. ובתרפ"ג פתח שם את ישיבתו "בית ישראל ודמשק אליעזר" שהתפרסמה בכל העולם, בה התחנכו מאות בחורים בני עליה. אודותיה ספרו, שכאשר פגש רבינו את רבי מאיר שפירא זצ"ל ראש ישיבת חכמי לובלין, אמר לו, "מקנא אני בכם על תלמידים המצוינים". השיבו רבי מאיר, "אדרבא, אני מקנא בכם, אנו מקבלים בר אוריין, ובישיבתנו הוא משתלם יותר. אבל אתם לוקחים בחור פשוט, והופכים אותו לתלמיד חכם, שלכם גדול משלנו". (ימי זכרון)

בשנת תרצ"ו אחרי הסתלק אביו הקדוש, דבקו בו חסידי אביו, ואהבוהו כנפשם. רבים מכל החוגים, נהרו בשבתות ובימים טובים לשולחנה הטהור, לחזות באור פני מלך, ולשמע את נועם זמירותיו, שהרעידו את מיתרי הלב. גדול היה בתורת הנגלה ויד לו בתורת הנסתר.

בשנות המלחמה ברומניה, נעצר רבינו מספר פעמים על ידי השלטונות האנטישמיים, ונאסר משך זמן בכלא. אחרי ששוחרר בעקבות מאמצים מרובים, לא חדל מלאסוף כספים רבים עבור

סומך בבחירת השעון עליו כלל כי אם עליה ורק היא המבינה, בזה בודאי תשקוט הסערה וישוב השלום לשרור במעונם. אוצרות פניני החסידות

שעונים נאים מהם, כך חזר ונשנה כמה פעמים באמרו, "הרבנית מבינה גדולה היא, על כן חייב השעון להיות משופרא דשופרא כראוי וכיאות למבינים".

עד שאמר, "קרא נא לבני ביתך, אולי הם יבינו מי הוא זה ואיזה הוא השעון אשר ימלא את רצון הרבנית בשלימות". וכן הוזה, אחד השעונים שהציעו בני ביתו של המוכר נשא חן בעיני רבינו, הוא לוה סכום מעות משמשו ושילם למוכר, וקנה את השעון היקר.

ידידותו הנפלאה עם מרן האמרי אמת זי"ע

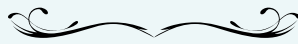
מקור הידידות של הרה"ק האמרי אמת מגור זי"ע עם הרה"ק הדמשק אליעזר מויזניץ זי"ע נבעה עוד מפגישותיהם בוינה בשנת תרפ"ט. בעלותו ארצה המשיך הדמשק אליעזר את קשריו הידידותיים עם האמרי אמת והיה מבקר אצלו לעתים. בנו הרה"ק הפני מנחם זי"ע א סיפר על החיבה המיוחדת אל הדמשק אליעזר מאת אביו האמרי אמת, עד שאמר עליו פעם: אילו היה גר בפולין היה כובש חצי המדינה. וסיפר עוד שהיה קם בפני הדמשק אליעזר בהיכנסו אליו. בענותותו הידועה העיר לו הדמשק אליעזר: מי אני שהרבי קם בפני. תשובתו היתה: כתוב בזוהר הקדוש שקימה בפני תלמיד חכם היא סגולה ליראת שמים.

(ספיר ויהלום פר' עקב ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

המשמש לא ידע את נפשו מרוב תדהמה, מה אירע שהרבי ראה לעשות כן, להכנס לחנות ולא עוד אלא לקרוא לבני ביתו של המוכר, ולקנות שעון שהרבי כלל לא זקוק לו. הוא שטח את תמיהתו הגדולה בפני הרבי ושאל מדוע זלזל הרבי כל כך בכבודו.

ענהו רבינו, המצווה להשכין שלום בין איש לאשתו גובר ועולה על הכל. כשעברנו סמוך לחנות, שמעתי את המוכר גוער בבני ביתו שהיא מקלקלת לו את מסחר השעונים, אינה מבינה מאומה בטיב השעונים וביפיים, בבערותה בעסקי שעונים, מרחיקה את הקונים מחנותם.

שבתי איפוא על עקבותי ונכנסתי אל החנות, הראיתי לו שאינני

הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשעהויב זצ"ל הי"ד

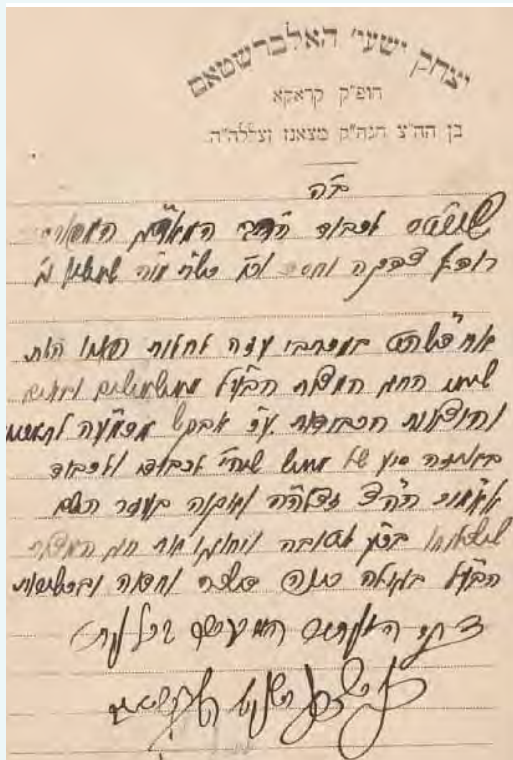
[בן זקוניו של הרה"ק מצאנז]

ג' אדר תש"ג

ידש את התפילין של אביו

הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע

מעשה נפלא שהיה בעת הסתלקותו של הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע (והובא בספר 'שערי שמחה', עמוד פח): כשבאו לחלק את ירושת אביהם הקדוש, הסכימו האחים הקדושים לתת את התפילין שנתעטר אביהם לבן הזקונים, הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשעהויב זי"ע, שעדין היה לפני הבר מצוה. ואלו האח הגדול, הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע, רצה את התפילין לעצמו בטענה שהם בכלל 'פי שנים' המגיע לבכור. אולם אחיו הרה"ק רבי דוד מקשאנוב התנגד לכך, וטעמו ונמוקו עמו בידעו כי אחיו הגדול ישנה את הקשר בתפילין של ראש לקשר פשוט כדעתו ושיטתו, ושלא כפי שהיה נוהג אביו, אבל עדין נשארה טענתו של הרה"ק משינאווא שמגיע לו גם בהם 'פי שנים'.

הרה"ק רבי יצחק ישעיה הברשטאם מטשעהויב היה בן זקונים של הגה"ק מצאנז.

נולד בשנת תרכ"ד, ונתתנך אצל אחיו הגה"ק משינאווא ומגארליץ. נשא את בתו של הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקריליוויץ (בן הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב, בהרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא), חתן מהר"י מבעלזא שעל שלחנו היה סמוך אחר נשואיו ולמד שם בחברותא עם בנו הגה"ק מהר"ד. אחר פטירת זוגתו, נשא את בת הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב בעמח"ס עטרה לראש צדיק.

בשנת תרמ"ג נכתר לאב"ד טשעהויב, וכעשר שנים לאחר קבע מושבו בקראקא, והיה גערץ ונקדש על כל חסידי צאנז וכל אנשי העיר קראקא. נהרג עקה"ש בשנת תש"ג, הי"ד.

דבריו עשו רושם בשמים, אולם כאשר גמרו לספר הביטו עליו והנה לא נשתנה מראיתו ולא ניכר עליו שום סימן ותגובה של התפעלות וכדומה, רק ישב כדרכו ועל פניו ארשת של שלווה כאילו אין לו שייכות כלל לזה. אמנם היה בזה גם ענין של חזיון מראש וידיעה תחלה שכן יהיה, אשר על כן לא עשה הדבר עליו רושם מיוחד, אבל בעיקר היה זה עקב פשטנותו המוחלטת שלא ידע כי הדברים מגיעים אליו כלל.

גם כשנתכבד בכבוד מרובה על ידי מישהו ממקורביו או מאחד מגדולי הרבנים שבדור, לא בזכות גדלותו ורם מדריגותיו היה תולה זאת, כי אם בזכות מקור מחצבתו הקדוש אילן החיים, אביו הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א. פעם אחרי ביקורו זמן מה, כמדי שנה בשנה, בעיר לימאנוב, נפרד מבעל האכסניא שלו, הרה"ח ר' יוסף חיים וויינפעלד ז"ל, בהודיה על שהואיל לארחו בביתו בכבוד גדול ובסיפוק כל צרכי הצטרכותו, ואמר לו: הרי כל כך טרחת ודאגת להכין עבורי הכל על הצד היותר טוב, וכל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי, אולם בטח לא אלי היתה כוונתך, כי מי אני הלא אדם פשוט אנכי כאחד העם, אלא מאי כל זה לא עשית רק על היותי בנו של אבי הקדוש מצאנז זיע"א, והרי גם למקלו של אבי יש חשיבות, א"כ בשכר זה אברכך שהשי"ת יעזור לך שתצליח בכל אשר תפנה.

(ספיר ויהלום פר' אמור תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

השיב על כך הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זיע"א בחכמה ובתבונה: הנה מה היא חשיבותם של תפלין אלו כשלעצמן, והרי כל חשיבותם היא משום שאבינו נשאן על ראשו, וכשיתפללו בהן יש לקוות שהתפלה תהיה בכוונה קדושה וגבוהה יותר ותעלה מעלה מעלה, אם כן הרי כל המעלה היא להבא ולעתיד, וכלל מסור בידינו שאין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמחזק.

ובשל כך נמנו האחים והחליטו לערך גורל ביניהם, והרה"ק רבי ברוך מגארליץ זיע"א אמר, שאם רצון אבינו היה שהבן הצעיר יירש את התפלין אז בודאי יזכה הוא בגורל. ואכן הטילו את הגורל, וכן הוה, והוא אשר זכה בגורל. וכידוע, שהרה"ק מטשחויב היה מניחם קדם התפלה, ואחר כך היה חולצם ולתפלה היה מניח תפלין אחרים.

(ספיר ויהלום - בר מצוה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הדברי חיים' בא בהלום כהכרת הטוב

על הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשחויב זיע"א, מרגלא בפי נכדו הגה"צ רבי משולם זושא מטשערנאביל זיע"א, כי כאשר הגיע פעם מברק לבית זקנו, מאיש שנושע בברכתו בדרך מופת ופלא, והלך הוא יחד עם המקורב ר' ישעיה מנדל בידערמאן ז"ל לבשר לצדיק בשורה טובה והיו תאבים לראות איך תהיה תגובתו למשמע כי

מחזברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

נכה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

- ◆ ווארט יומי
- ◆ סיפור יומי
- ◆ הלכה יומית
- אור החיים הקי
- יומי • פניני אביר
- יעקב • זוהר יומי
- ◆ פניני הדף היומי
- ◆ זיכרון לצדיק

לחץ כאן להצטרפות

הגאון רבי מאיר שמחה חכהן מדווינסק זצ"ל בעל 'אור שמח' ו'משך חכמה' ד' אלול תרפ"ז

לעמק הפשרה, הזמן התאחר וזמן כניסת השבת קרב ובא. הציע ה"הרוגוטשאבר" הנה ידוע שדעת תורה היא היפך דעת בעלי בתים, נעצור איפוא איש מן הרחוב ונשאל לדעתו, ומה שהוא יגיד יהא סימן והוכחה שההיפך הוא הנכון. ואכן כך עשו והאיש אמר כהרוגוטשאבר, א"כ ראי לדבר שהאור שמח צודק. לא הסכים הרוגוטשאבר ואמר שמבחן זה טוב לכל ימי השבוע, אבל בערב שבת איתא בגמ' (ב"ק לב.) שאף דהדין הוא דאדם מועד לעולם ואם הזיק בכל מצב הוא חייב מכל מקום בערב שבת בין השמשות (עיי"ש בגמ') אם רץ אדם בהכנותיו לשבת והזיק פטור, והטעם כיון דממהרין אז אין דעתו של אדם מיושבת עליו.

סיים הרוגוטשאבר: א"כ לא היה לו דעת בעלי הבתים אמיתית, ואין הוכחה עם מי הצדק.

תחיית המתית בכח אמונה התמימה בנביא

הגאון בעל המשך חכמה זיע"א כתב דברים נפלאים אודות 'אמונת חכמים', בביאור הפטרת פרשת וירא אודות מעשה השונמית, ששלח אלישע את נעשו ואמר לו 'ושמת משענתי (מלכים ב' ד כט), וזה לשונו: הענין מבואר, דאלישע היה סבור דיחיה מת בשביל זכות הספקתו, וזה שאמר 'ושמת משענתי על פני הנער', זכות שהשונמית היתה משענת להנביא במעון ומזונות. אבל אינו כן, רק עיקר תחיית המת היה באמונתה התמימה בהנביא, ובשביל האמונה צדיק יחיה את בנה. לכן על ידי גחזי, שלא האמינה בו, שידעה כמדדשם (ברכות י:) 'הוא קדוש ואין משרתיו קדוש', וכן אמרה 'חי ה' וכו' אם אעזבך' (פסוק ל), לכן לא החיה הנער, אבל אלישע שהאמינה בו הוא החיה הנער. לכן לנסות גדל אמונתה בהנביא אלישע, עשה ה' יתברך שהעלים ממנו, והוא שלח לשאול 'השלום לילד' (פסוק כו), ובכל זאת האמינה בו, ולא נפל מלבבה שום חסרון אמונה בהנביא, כי הבן אשר נתן לה יהיה בן קימא וחיה יחיה, לכן בזכות זה החיה בנה. ולכן לא נאמר 'וישמע ה' בקול אלישע' כמו שכתוב באלהיו (מלכים א' יז, כב).

(ספיר ויהלום פר' בשלח ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נולד בשנת תר"ג בעיר בלטרימנץ פלך ווילנא לאביו רבי שמשון קלונימוס. אביו היה למדן גדול ומרביץ תורה.

התפרסם כגאון מצעירותו. אחרי חתונתו ישב בביאליסטוק אצל חמיו. אשתו פרנסה אותו במסחר והוא ישב ועסק בתורה שנים רבות.

בשנת תרמ"ח נפטר הגאון רבי ראובן הלוי דינבורג אב בית דין של דווינסק, ורבי מאיר שמחה נתמנה לממלא מקומו והפך לרבה של דווינסק.

כארבעים שנה שימש כרב העיר דווינסק. רבי מאיר שמחה חי בדוחק ולא רצה ליהנות משל אחרים. פעם החליטו ראשי הקהילה להוסיף על משכורתו, והוא התנגד לכך באומרו שבמשכורתו הקבועה יש לו די מחסורו, וסירב לקבל שום הוספה.

בשנת תרס"ב, כארבע עשרה שנים לאחר שנתמנה לרב בדווינסק, החל בהדפסת ספרו הגדול "אור שמח" על הרמב"ם. שלושה חלקים יצאו בחייו בוורשא, והחלק האחרון נדפס לאחר פטירתו בעיר ריגא על ידי רבי מנחם מנדל זק, אב בית הדין של ריגא, שהוציא לאור גם את הספר "משך חכמה" על התורה שנה לאחר פטירתו של רבי מאיר שמחה.

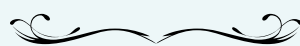
רבי מאיר שמחה היה נערץ בקרב קהל עדתו ובקרב אנשי העיר דווינסק.

בשנת תרפ"ז נפטרה אשתו הרבנית חיה. מספרים שרבי מאיר שמחה התכופף כלפי ארונה ואמר: "חיה חיה, אל תדאגי, עוד בשנה זו אבוא אליך". ואמנם באותה שנה נתבקש לישיבה של מעלה ביום ד' באלול תרפ"ז.

דעת תורה היפך דעת בעלי בתים

האגדה מספרת על הגאון הרוגוטשאבר זצ"ל, כידוע היה בידידות נפלאה עם הגאון ה"אור שמח" שהיה רב בעירו - בדווינסק. וכל אימת שהתעוררה לאחד קושיה או חידוש בלימודו היה הולך לדעתו הגאון, ומתפלפלים ביניהם בעמלה של תורה.

פעם אחת, היה זה בערב שבת קודש נתעורר הרוגוטשאבר חידוש מסוים והלך לבית רעהו האור שמח להציע לפניו דבריו. נשאו ונתנו כדרכה של תורה, ונתהווה ביניהם ויכוח מסוים ולא הגיעו

הרה"ק רבי יקותיאל יהודא טייטלבוים זי"ע אבד"ק סיגעט ובעל ייטב לב ו' אלול תרמ"ג

פעם אחת היה אצלו תלמיד אחד, ושאל אותו אם הוא שבע רצון מאנשי העיר שהם מגליל אחרת, ענה לו המהר"ם שיק: הכל היה כדאי, כי הגעתי להכיר את הרב מסיגעט (בעל ייטב לב), לא ראיתי אדם השלם כמותו, [סלוינט זיך אלץ, ווייל איך האב קעגען געלערנט דעם סיגעטער רב, איך האב נאך נישט געזען אזא אדם השלם].

כאשר חלה הרה"ק המהר"ם שיק מחוסט נסע בעל הייטב לב זי"ע לבקרו, והזכיר הגאון את עצמו לפני הייטב לב שיתפלל בעדו לרפואה שלימה. שאלו הייטב לב: מה חסר לכם הרב מחוסט. ענה המהר"ם שיק: רק כח. נענה הייטב לב ואמר: הנה כתיב (ישעי' מ, לא) 'זקוי ה' יחליפו כח, והכוונה, דידוע שיכולים לקנות על ידי חלופין, וכיון שזכה זה נתחייב זה בחלופין (קידושין כח, א). והנה הקב"ה הוא הנותן ליעף כח, ואנו קונין את הכח מאת הש"ת בקנין חלופין על ידי שאנו נותנים לו את הקיווי והבטחון. וזה שאמר: 'זקוי ה' יחליפו כח, שעל ידי שאנו מקוים ומיחילים לה' הוא מקנה לנו כח בחלופין.

גל' רחשי לב

מזמרת הארץ

סיפר הרה"ק רבי משה אריה פריינד זי"ע א: פעם הלך הרה"ק הייטב לב זי"ע א' ברחוב העיר בלויית אחד מבחורי ישיבתו. ובדרךם עברו ליד בית מרוח, ושמעו כי הנכרים המשתכרים שם בין שרים ניגון אחד. הייטב לב פנה אל הבחור שליווה ואמר לו: ניגון זה טוב מאד לזמרו על הזמר חי ה' ביום שבת קודש. הבחור תמה ואמר: האיך נוכל לזמר על תיבות קדושות ניגון שהמה מזמרים במקומות כאלו? השיב לו הייטב לב: אנו נמתיק את זה.

והוסיף ואמר: אמנם לעומת זאת היה פעם אחרת, כאשר אחד מחסידי הייטב לב חיבר ניגון מיוחד לקראת הימים הנוראים, וכאשר היה נהוג אצלו מדי שנה לחבר ניגונים חדשים. והייטב לב אמר שאינו רוצה שיזמרו ניגון זה. אחר זה נתברר כי מחבר הניגון לא הצליח להשלים התנועה האחרונה של הניגון, ובתו עזרה לו להשלימו. וחזינן מזה כי הייטב לב הקפיד מאד על כל ניגון שיהא מקור מקומו טהור, ומה שלקח הגון מבית משתה היין לזמרו על חי ה' בוודאי היתה לו בזה כוונה מיוחדת

(ספיר ויהלום פר' מקץ פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי יקותיאל יהודא (זלמן לייב) טייטלבוים נולד בשנת תקס"ח לאביו הרה"ק רבי אלעזר ניסן אב"ד דראהביטש, בנו יחידו של הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע.

בהיותו כבן עשר שלחו אביו הק' אל זקנו הישמח משה, ועל ברכיו נתחנך ונתעלה, אחר שזקנו הק' לא זז מחבבו, השפיע עליו מחכמתו וקדושותו ומסר לו רוב תורתו, ואמנם זקנו נחשב עליו כרבו המובהק.

כן היה מרבה להסתופף בצל צדיקי הדור הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ והרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב, ולימים אצל ה'שר שלום' מבעלזא והרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז, ועוד מצדיקי הדור, זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי זצוק"ל אבדק"ק טאלטשאווה בעמח"ס תולדות אדם על סוגיות הש"ס, ועל שולחנו ישב איזה שנים.

בשנת תקצ"ג לפ"ק נתקבל כאב"ד סטראפקוב, וכשנסתלק זקיני הישמח משה בשנת תר"א קבלוהו על מקומו באוהעל, אמנם שם רדפוהו עד חרמה ולא הניחוהו להתנהג במנהגי החסידות עד שהוכרח לעזוב העיר ובשנת תר"ז נתקבל כאב"ד גארליץ בהשתדלות מחותנו מרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע א', ובשנת תרט"ז מילא את מקום אביו בדראהביטש, עד שבשנת תר"ח עלה על כס הרבנות דעיר הגדולה לאלקים סיגעט יצ"ו, ובמשך כ"ה שנים ישב שם על המנוחה ועל הנחלה כאשר הוא מפקח בעינא פקיאח על כל ענינא דמתא, גם הרביץ שם תורה לבחורי חמד לאלפים, והתפאר בעצמו לפני מותו שלא יבוש בתלמידיו לא בזה ולא בבא, וכן צוה לרשום על מצבתו, "העמיד תלמידים הגונים וישרים".

בליל שב"ק, ו' אלול תרמ"ג, באמצע תפילת ערבית, באמרו התיבות "על כן ה' אלקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך", יצאה נשמתו הטהורה.

הניח אחריו ברכה חיבורים יקרים ונחמדים, הלא המה, ספר "ייטב פנים" על המועדים, "ייטב לב" "רב טוב" עה"ת, ושור"ת אבני צדק על ד"ח שו"ע.

'זקוי ה' יחליפו כח'

הרה"ק בעל מהר"ם שיק זי"ע בא מגליל העליון (אויבערלאנד) לחוסט, שהוא בגליל מארמאראש.

הרב דומה למלאך ה'

המלמדים, מלמד דרדקי אשר לימדו בגיל רך, ידע המלמד דגן לספר כי הצטיין בידיעות רחבות במילי דעלמא וגם במדעים כלליים. לאחר דרישה וחקירה נוספות התברר, כי הלה נהג להגות בספרים חיצונים.

שמע הרה"ק מליזענסק ואמר: דע לך כי אותו המלמד נטע ברך, בשעה שלמדת מפיו, את טומאת הספרים החיצונים שקיננה בקרבנו. והגם שעמלת במשך השנים בתורה ובעבודה, ואף עמלת לתקן את מעשיך וליישר את אורחותיך כדבעי, הרי שלא טרחת לעקור מקרבך את אותו שורש רע המצוי בחובך, משום שאפילו לא ידעת על קיומו, וזו היא הסיבה לסירובם של ילדיי ללמוד תורה מפיו. הניצוץ הרע הזה השוכן בקרבך, מרחיק אותם מעליך, שכן אוזניהם הטהורות אינן מסוגלות לקבל ממך תורה (צנתרות הזהב' ח"ג פרק לז).

סיפר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל מאונגוואר (בהסכמתו לספר 'אמרי פנחס'): באחד הכפרים בגליציה היה מלמד תינוקות שמצאו אותו כשהוא קורא בספרים חיצוניים. שניים מהורי התלמידים שלמדו אצלו, היו מחסידי הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א, והם נסעו לחצר קודשו וסיפרו את הקורות עם מלמד בנם. הורה להם הרה"ק מצאנז שיוציאו את בניהם ממלמד זה וישאירו אותם הולכי בטל עד שישכחו אפילו את צורת האותיות שלמדו אצל מלמד זה. שני ההורים קיבלו את אותה הוראה, והורה אחד אכן הגיח את בנו כשהיה בן שבע ללכת בטל עד ששכח תלמודו, ובהגיעו לשנתו האחת עשרה הושיבו אצל מלמד ירא שמים והתחיל חזרה ללמוד עד שהפך ברבות הימים לתלמיד חכם נכבד. אולם ההורה השני כאב לו לראות איך בנו הולך בטל ללא לימוד תורה, ונתנו מיד למלמד אחר שהיה מומחה וירא אלוקים, אך משגדל הילד יצא לתרבות רעה.

על הפסוק (דברים יב כח): 'שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך' פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שהפסוק בא להודיענו את דברי הגמרא (חגיגה טו): 'אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו, וזהו שאמר: 'שמור', פירוש, דווקא אם המלמד הוא בשמירה, ששומר התורה כראוי, אז 'ושמעת' תוכל לקבל תורה מפיו.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סמוך למעונו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א היה מתגורר תלמיד חכם חשוב, שהובא לעיר על ידי הרה"ק מליזענסק במיוחד בכדי ללמוד עם בניו בילדותם, ולאחר מכן, גם עם נכדיו. משכורתו של המלמד הייתה על הרה"ק מליזענסק, והמלמד מצידו עשה ככל יכולתו ללמד תורה ודעת.

לימים נאלץ המלמד הוותיק לנטוש את מלאכת המלמדות ולחזור להתגורר לזמן מה בעיר מגוריו הראשונה. כיון שכן נפל העול על הרה"ק מליזענסק להשיג מלמד אחר שימלא את מקומו בחינוך הילדים. ולא היתה זו משימה קלה כל עיקר. שכן גם בטרם נבחר המלמד הראשון חקר הרבי רבי אלימלך ודרש על אודותיו ימים ושבועות, עד אשר עמד על בוריו וידע את תוכו כברו, כי ירא שמים מרבים הוא, עובד ה' ותיק וחסיד, וגם למדן מופלג בכל מכמני התורה. בדלית ברירה, החל הרה"ק מליזענסק שוב במלאכת החיפוש, ולאחר שמצא אדם שנראה היה בהשקפה ראשונה כמתאים למלאכת הקודש, פתח במסכת הבירורים אודותיו, עד שקיבל דרישות שלום טובות, והמלמד החדש נכנס לתפקידו.

חלפו שבוע ושבועיים, והמלמד נכנס לחדרו של הרבי כשפניו נפולות. קידם הרבי רבי אלימלך את פניו בדאגה והתעניין מה אירע לו שפניו נפולות. והמלמד משיב אובד עצות: אינני יודע משום מה, אך הילדים אינם מוכנים ללמוד! כבר ניסיתי לקרב את לבם לתורה בכל הדרכים האפשריות, התחלתי בטובות, ניסיתי באיומים, והגעתי אפילו עד כדי הלקאות קלות, אך כל המאמצים עלו בתוהו. מדבר אני אל העצים ואל האבנים. אפילו מילה אחת מכל הנלמד אינה חודרת לאוזניהם!

השתומם הרה"ק מליזענסק לשמע הדברים ותהה: הן אין זו הפעם הראשונה בה מתיישבים הם ללמוד. מאז ומקדם החזקתי עבורם מלמד קבוע, ומעולם לא נשמעה על אודותיהם תלונה מעין זו. אדרבה, תמיד הצטיינו בשקידה ובהבנה, והמלמד לא חדל לגמור עליהם את ההלל. ומה אירע עתה?

הרה"ק מליזענסק שקע בהרהורים, ובחזר השתררה דממה. לפתע, הפר הרה"ק מליזענסק את הדממה ובפנותו אל המלמד פתח ושאל: מי היו המלמדים שלך בילדותך. אימץ המלמד את מוחו, והחל למנות לפני הרה"ק מליזענסק את כל המלמדים אשר מפיהם למד, החל מיום היכנסו ל'חדר' ואילך. ועל כל אחד מהם, היה הרה"ק מליזענסק חוקר ודורש בנפרד לתוכנו, למהותו ולהנהגותיו. על אחד

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֵתָא

חֵתָא דְאִוְרֵיִתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

התבוננות שונה לגוף ולנשמה כפי המאפיינים של כל אחד מהם

כשזוכר גדלות נשמתו אינו בא לידי חטא

על כן פנה התנא בדבריו בראשונה אל הנשמה ואמר: הסתכל בשלושה דברים - הסתכל בג' דברים נעלמים שצריך בהם הסתכלות. **דע מאין באת** - שחוצבה נשמתך מתחת כסא הכבוד והיא חלק אלוה ממעל, ואין ראוי שתעשנה זרה ונכריה לו במעשיך הרעים. **ולאן אתה הולך** - למקום שממנו חוצבה להשיג ארחות חיים, שמה עתידה נשמתך לילך ואין ראוי שתמנע טוב מבעליו. **ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון** - כי גם הנשמה עתידה ליתן דין וחשבון, וכמעשה דהחיגר והסומא שומרי הגן (סנהדרין צא.). והדר מפרש עוד ג' אחרים על הגוף והם לגריעותא, 'מאין באת מטפה סרוחה' וכו'. באופן שהג' של הנשמה הם למעליותא, והג' של הגוף הם לגריעותא. וכולן שוין לטובה להרחיק את האדם מן העבירה, עכד"ק.

כל העולמות העליונים בשמחה והקב"ה

משתבח בפני אבותיו כשעושה רצון ה'

הנה רואים אנו שפתח התנא בראשית דבריו כיצד יסתכל האדם ולא יבוא לידי חטא, והוא ע"י שיכיר גדלות נשמתו ולא יזיה מעלות רמות יכול להעפיל כששומרה בטהרה. וזו היא העצה הראשונה קודם שיצטרך לבוא לחשבון פחות יותר שיש לו להימנע מחטא מחמת העונש ופחיתות גופו. ומעין זה כתב הרמ"ע מפאנו ע"ה (עשרה מאמרות חקור דין ח"ג פ"א): אבל מה שנראה לנו פשוט בכוונת התנא הוא, **כי שומר נפשו בטהרה כשהוא נותן דין וחשבון, הקב"ה משתבח בו בכל פמליא דיליה כדכתיב**

בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹקֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְדוּ וְלֹא תִשְׁמְרוּ קֶרֶחַ בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת. כִּי עִם קְדוֹשׁ אֲתֶה לֵה' אֱלֹקֶיךָ בְּךָ בַּחֵר ה' אֱלֹקֶיךָ לְהִיּוֹת לּוֹ לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה (י' א).

בהקדם דברינו נבאר דברי חז"ל (אבות פ"ג מ"א): **עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלושה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת - מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך - למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון - לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.** ורבו מפרשי המשנה שהקשו לשם מה כפל התנא דבריו. שבתחילה אומר 'מאין באת וכו', ואחר שמפרט שלושת ההסתכלויות חוזר ומפרש 'מאין באת מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה' וכו'.

ענה על כך תלמידו של האר"י הקדוש הרה"ק רבי שמואל די אוזידא ע"ה בחיבורו הנודע **מדרש שמואל** (אבות שם), כי אכן שתי הסתכלויות ביקש התנא ללמדנו כאן, האחת מכוונת לנשמה והאחת לגוף. אנשי הנשמה המבינים כי כל הגשמיות נבראה אך ורק לצורך הנשמה, אינם מתפעלים מהקורה והיקרה עם גופם שכן יודעים שהגוף אינו תכליתי ומה בכך כי ילך למקום עפר רימה ותולעה. כן גם יודעים היטב כי עתידים הם ליתן דין וחשבון, אך אין עיקרם ועבודתם מחמת הדין והחשבון כדברי **המסילת ישרים** (פכ"ד) בעניינה של יראת העונש: ואין יראה זו ראויה אלא לעמי הארץ, ולנשים אשר דעתן קלה, איך אינה יראת החכמים ואנשי הדעת.

המשך בעמוד הבא

ח"ו לידי יאוש. אלא בראשונה צריכין להגביה את כוחות נפשו, ולהסתכל במעלת נפשו ובמקור חצבה, ויגבה לבו בדרכי ה' יתברך, ורק אחר כך ישוב להכניע את כוחות החומר בתשובה, בתפילה, ובתחנונים על העבר וכו'.

וממשיך על פי דברי המשנה: שני דברים אמר התנא, שצריך להגביה את הנפש ולהכניע את החומר, להגביה את הנפש אמר 'מאין באת' ולא פירש, כי ידוע מאין שורש כל איש ישראל, ומקרא מלא הוא **בנים אתם לה' אלקיכם**, כמו בן הנמשך ממוח האב, 'ולאן אתה הולך' לאשתאבא בגופא דמלכא. וחזר ואמר שצריך נמי להכנעת החומר להסתכל נמי מאין בא החומר מטפה סרוחה וכו', ומכל מקום הרי סידר התנא בראשונה הגבהת הנפש ואחר כך הכנעת החומר, כי בהכנעת החומר בראשונה יש לחוש, ע"כ דברי קדשו.

כשזוכר מעלת נשמתו עושה כל מעשיו בהתלהבות

נעתיר נא שיעזור ה' יתברך ונזכה להכיר מעלת נשמתנו ולחיות בהסתכלות זו תמיד בכל ימי חיינו, ובכך לא נבוא לידי חטא, ועוד נזכה בהסתכלות זו לעבוד את ה' יתברך בחיות והתלהבות כדברי **השם משמואל** (מקץ תרע"ו ד"ה ויחי): ובאם היה דבק בהזכירה היה עושה כל מעשיו בחיות והתחדשות והתלהבות, כן יהי רצון אמן.

(ישעיה מט ג) **'ישראל אשר בך אתפאר, וקורא לאבות העולם ובניהם עמהם ואומר: אשריכם שיצא זה מחלצים.** לפיכך סתם לן תנא ברישא ואמר 'לפני מי' ותו לא, כי הדבר ידוע דכולהו עלמין חדאן בהדיה.

דרוש נפלא נאמר בזה בשמו של הרה"ק בעל בית אברהם **מסלונים ע"ה**: 'מוסר ה' בני אל תמאס' (משלי ג יא), וביאר, מהו מוסר ה' לבני ישראל עם קרובו - 'בני', דע לך כי בכל מצב שהוא הינך בני חביבי, בנו של מלך מלכי המלכים, ונשמתך אצולה תחת כסא הכבוד, 'אל תמאס' - אנא ממך אל תמאס ותלכלך חלילה את נשמתך הגבוהה בחטאים ועוונות.

כשיביט ויזכור מקור מחצב נשמתו לא יפול לידי ייאוש ח"ו

באם לא תעלה בידו, ישתמש באפשרות השניה ויכניע את גופו בהתבוננות בפחיתות גופו וביראת הדין בעלותו במחשבתו כי יעמוד לפני מלך מלכי המלכים לתת דין וחשבון שהיא יראת העונש. אבל תחילה לכל ממליץ התנא הקדוש כי הדרך המובחרת היא שידע ערך נשמתו, וכדברי **השם משמואל** (יתרו תרע"ג ד"ה בחודש): ובאמת זו עצה היעוצה לכל איש הבא ליטהר, לא תהיה ראשית מעשיו להכניע את החומר בתעניתים וסיגופים, ולהתמרמר בנפשו אפילו על חטאת נעורים, פן יבוא מזה

מִילְתָא דְפְלִיאָה

קולות מתן תורה נשמעים לעולם

וְשִׁמְרָתֶם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַחֻקִּים וְאֵת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם (יא לב). ידוע מה שדרשו חז"ל בספרי (פי' נח) על פסוק זה, שיהיו חביבים עליך היום כאילו היום קיבלתם אותם מהר סיני, ויהיו רגילים בפניכם כאילו היום שמעתם אותם. והרי על אותו הקול שהיה במעמד הר סיני נאמר (לעיל ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ותירגם אונקלוס 'ולא פסיק', שהקול ההוא קיים עד היום הזה, וזהו הבת קול שיוצאת בכל יום ומכרזת שובו בנים שובבים, וגם הבת קול שיוצאת מהר חורב בכל יום ויום ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב), ובכח זה יכול האדם המזכך לבו ומוחו לשמוע תמיד את קול ה' ותורתו אף כשהוא עוסק בעניני עולם הזה.

'נותן התורה' בלשון הוה

בזה יבואר מה שברכות התורה כוללים הודאה על העבר ועל ההוה כאחד, ובטור (או"ח סי' מז) כתב שעיקר הברכה נתקנה על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום. אבל הט"ז (שם ס"ק ה) כתב, שתיקנו לחתום 'נותן התורה' שיש במשמעותו לשון הוה, ולא 'נתן התורה' בלשון עבר, כי הכוונה היא שהוא יתברך נתן לנו תמיד בכל יום תורתו, וממציא לנו בה טעמים חדשים.

ויש להוסיף ולומר, שברכות התורה פותחות בלשון עבר 'ונתן לנו את תורתו' וכן 'אשר נתן לנו תורת אמת', ואילו החתימה היא בלשון הוה 'נותן התורה', כי קולות מתן תורה אין להם הפסק ובכוחנו לשומעם גם כיום, ובברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו, ומחברים את התורה המתחדשת בכל יום עם שורשה בתורה שניתנה לנו במעמד הר סיני.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח התורה להפוך קללה לברכה

הקב"ה שעשרת הדברות יפתחו באות אל"ף, כי מכיון שניתנה התורה ניתן בה הכוח להפוך את הקללה לברכה ואת הדין לרחמים.

עבודת האדם להפוך הרע שבו לטוב

אמנם עדיין קשה, הגם שבכוח התורה אפשר להפוך את הקללה לברכה, מכל מקום הרי היה יכול לפתוח את התורה באות בי"ת שהיא בעצמה לשון ברכה, ולא לפתוח באות אל"ף ולהפוך את הקללה לברכה בכוח התורה. ונראה לומר על פי הפסוק שלפנינו **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה** שהתורה כוללת בתוכה גם קללה וברכה, והיינו שבדברי התורה נותן לפניכם גם ברכה וגם קללה, וכן האדם כולל בתוכו טוב ורע, רוחניות וגשמיות, ולפיכך פותחת התורה בלשון קללה כדי לתת כוח להפוך את הקללה לברכה, ועל ידי התורה זוכה גם האדם להפוך הרע שבו לטובה ולברכה.

במתן תורה ניתן לתחתונים הכוח לעורר את העליונים

והנה קודם מתן תורה לא היה ביכולת האדם להפוך הרע לטוב, כי עדיין לא ניתן הכוח בתחתונים לעורר במעשיהם השפעה מהעליונים, והיתה בריאת העולם באיתערותא דלעילא ללא התעוררות התחתונים בבחינת 'עולם חסד יבנה', שהתעורר נחת רוח במרום ממה שעתידים ישראל לקיים תורה ומצוות בעולם, וכן נמשך קיום העולם בחסד הבורא עד למתן תורה, ולכן לא נברא העולם אלא באות בי"ת הרומזת לברכה, כי עדיין לא היה בכוח התחתונים להפוך את הקללה לברכה, אמנם כשבא ליתן תורה לישראל פתח באות אל"ף כדי שיהפכו ישראל את הקללה לברכה, כי במתן תורה ניתן הכוח בידי האדם שיהיו מעשיו משפיעים בעליונים, וכן יהיה ביכולתו להפוך הרע שבקרבו לטובה בכוח התורה.

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא כו). יש לבאר בזה על פי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) במעשה בריאת העולם שפותח באות בי"ת 'בראשית ברא', ואמרו חז"ל, לפיכך פתח באות בי"ת ולא באות אל"ף, כי בי"ת לשון ברכה ואל"ף לשון ארירה, ועל ידי שנברא בלשון ברכה יהיה לו יותר קיום מאשר אילו היה נברא באל"ף הרומז לקללה. ומבואר כאן הכח הגדול הטמון באותיות הקדושות, שבהם נבראו שמים וארץ, כמבואר בעומק דברי חז"ל (זוהר תרומה קסא). אסתכל באורייתא וברא עלמא, ולעולם האותיות הללו מחיות ומקיימות את כל העולמות, ולכל אות יש כח לעצמה לטוב ולמוטב, ולכן דקדק לפתוח באות שיש בה ברכה ולא קללה.

כוח התורה מהפכים הקללה לברכה

והנה במדרש אמרו (ב"ר א י): אמר ר' אלעזר בר חנינא בשם ר' אחא, עשרים וששה דורות היתה האל"ף קורא תיגר לפני כסאו של הקדוש ברוך הוא. אמרה לפניו, רבונו של עולם אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי, אמר לה הקדוש ברוך הוא העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנאמר (משלי ג יט) 'ה' בחכמה יסד ארץ' וגו', למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואיני פותח תחלה אלא בך שנאמר (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלקיך'.

ויש להבין דברי חכמים, אם מתחילת בריאת העולם לא פתח באל"ף משום שיש במשמעה 'ארירה', מדוע כשפותח בסיני כן ניתן לפתוח בלשון 'ארירה'. פירש **רבי שלמה קלוגר ע"ה באמרי שפר** (ריש בראשית) כי אכן העולם מצד עצמו אינו יכול להתקיים באות אל"ף כדי שלא יתעורר כוח הארור, אבל עשרת הדברות פותחים באות אל"ף 'אנכי', כי התורה יש בה כוח להפוך הקללה לברכה, וזהו שאמרו חז"ל שהיתה האות אל"ף קורא תיגר על שלא נברא בה העולם, ואמר לה

חסד יסודו של בנינו של עולם

אתה עושה כן הרניני ז'ן אותך ח'ן אותך ומט'יב אותך ונותן לך י'רושה לעולם הבא. והקשה, מהו שאמרו ה"ו שמו של הקב"ה, וי"ד להיכן הלך. ועוד מה שייך שמו של הקב"ה אם אתה עושה כן. אלא העניין הוא כי א'ב'ג'ד'ה' גימטריא י"ה ואחר אותיות אלו באה האות ו', שהם יחד כל אותיות ה' יתברך, ובא לרמוז לנו, הרוצה להעשות מרכבה לשמו של הקב"ה יאחז צדיק דרכו בשני אלו, האחד א'לף ב'ינה הוא התורה אש דת כנגד האש שבקדושה שהוא המתלהב בתורת ה' שנאמר בה (ירמיה כג כט) 'הלא כה דברי כאש'. וג'מול ד'לים זה גמילות חסדים כנגד המים שבקדושה. ובכך השלים שמו של הקב"ה, ואם אתה עושה כן הרניני זן אותך חן אותך ומט'יב לך, ונותן לך ירושה לעולם הבא.

המורם מזה גודל הדביקות שנדבק האדם בבוראו ע"י שעוסק בגמילות חסדים, ובכך מובן הכיצד עולה בקנה אחד עם העוסק בתורה וקובר את בניו, שיכולים לבוא בכח גמילות חסדים לדרגות גבוהות ועצומות ממש מעין אלו.

בקלות יכול כל אדם לקיים מצוה זו

מצות גמילות חסדים הוא מצוה שבגופו ואף אם אין בידו כלום, יכול לגמול חסד, והרי הן דברי הגמרא (סוכה מט:): תנו רבנן, בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה בממונו, גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו. צדקה לעניים, גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים. צדקה לחיים, גמילות חסדים בין לחיים בין למתים.

ולמעלות אלו יכול כל אדם לבוא, שאף שבשאר כל מצוות התורה צריך לעשותם לשם שמים ולא לצורך עצמו וטובתו כדי שתהיה המצוה בשלימות. בגמילות חסדים ובצדקה שונה הדבר ואף אם עושה המצוה שלא לשמה עולה לו המצוה, כמו שאמרו בגמרא (פסחים ח). האומר הרי סלע זו לצדקה בעבור שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור.

אַחְרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ (יג ה). איתא בגמרא (ברכות ה.) 'כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל עוונותיו'. וצריך להבין הכיצד מקומה של גמילות חסדים נמצא בין דרגות העצומות של העוסק בתורה והקובר את בניו.

אלא הוא גופא נראה מכאן, שאכן גדולה מעלתה של גמילות חסדים עד למאוד, שהיא עיקרו ותחילת בנינו של עולם ככתוב (תהלים פט ג) 'כי אמרתי עולם חסד יבנה', ודרשו חז"ל (סוטה יד.): דרש ר' שמלאי, תורה, תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים, דכתיב (בראשית ג כא) 'ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם', וסופה גמילות חסדים, דכתיב (להלן לד ו) 'ויקבור אותו בגיא'. ובתנחומא (וישלח י) הוסיף: אמצעיתה ביקור חולים שנאמר (בראשית יח א) 'וירא אליו ה' באלוני ממרא'.

דביקות עליונה ע"י גמילות חסדים

בגמילות חסדים ישנם שלשה עניינים אלו שנכתבו בתורה. האחד, לזון ולפרנס עניים שנכלל במעשה ה' - 'ויעש כתנות עור וילבישם'. השני, גמילות חסד לחיים שהיא ביקור חולים. והשלישי, גמילות חסד עם המתים כדכתיב 'ויקבור אותו בגיא'. ובשלשה אלו נדבק האדם בבוראו כאמרת אלוה צרופה בפסוק שלפנינו כמו שאמרו בגמרא (שם) **אַחְרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ**, וכי אפשר לו לאדם להלך אחר השכינה, והלא כבר נאמר (לעיל ד כד) 'כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא'. אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים וכו' אף אתה וכו'.

כשעוסק בתורה וגומל חסדים זוכה

להיעשות מרכבה לשמו יתברך

וידועים דברי **החתם סופר** (בהעלותך ד"ה הרק) על הגמרא שדרשו הדרדקי (שבת קד.): א' ב' אלף בינה, ג' ד' גמול דלים, ה"ו שמו של הקב"ה, אם

זהירות יתירה מטכנולוגיה אסורה (ב')

עשיר בשי"ן ימנית, זה אומר לך על שמאל שהיא ימין, שגם העושה שמאל יזכה לעושר וכבוד אם כך אמרו חכמים.

לכל הפחות לנסות - והבא להיטהר מסייעין בידו

הצדיקים יודעים מה התיקון של הדור, אך המפספס את מה שהם הורו לנו, ואינו מקיים עדיין, לכל הפחות ינסה. הרי כולנו יודעים שהבא להיטהר מסייעין בידו, ממילא כל הקושי זה רק בהתחלה - לפתח חטאת רובץ, אך מיד לאחר מכן מקבלים סיוע מהקב"ה שעוזר לכל אחד להתגבר על יצרו כמו שאמרו חז"ל יצר הרע מתגבר על האדם בכל יום ומבקש להמיתו, ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (קידושין ל:). כשיש סיוע זה כבר יותר קל, ולכן ינסה לשמוע בכל דברי חכמים ובעזרת הסיוע השמימי שמקבל יצליח לשמוע ולקיים את דבריהם ולזכות לתקן את המצוה של הדור שלנו - ולא תביא תועבה אל ביתך. וכל הקושי זה רק בהתחלה 'לפתח חטאת רובץ'. היצר הרע בא בהתחלה שאין עזרה של בורא עולם, אבל כשיש עזרה זה קל.

בוודאי אדם שלא שקע במצולות המכשירים הפסולים יש לו פי כמה וכמה להיזהר שלא יבוא לידי כך. כי היצר הרע מתחיל בדברים קטנים, כמו שדוד המלך ע"ה אומר בתהלים (תהלים יט יב) 'גם עבדך נזהר בהם בשומרם עקב רב', עקב רב' הכוונה על הדברים הקטנים אלו הנראים כעקב בחשיבותם כמו עקב של אדם שהוא למטה מכל האדם ונדרס בכל רגע. וזה מה שדוד המלך מלמד אותנו 'גם עבדך נזהר בהם', היצר הרע מתחיל בדברים קטנים, מזלזל בתקנה, בגדרים וסייגים, באמרו וכי מה יש להחמיר, זו הרי רק תקנת חכמים ואין עליה עונש, אך על האדם להשכיל ולעמוד איתן כנגדו, שאם יתן לו דריסת רגל אט

גם מי שעובד אין לו תירוץ של אין ברירה ולא נאמר כי כל זה נאמר רק לבני תורה אבל מי שעובד אין לו ברירה. כי אין דבר כזה. על כל אחד נאמר (אבות פ"ג מ"א) 'ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון'. וזה נאמר גם על העובר על דברי חכמים שאסרו מכשירים אסורים, שכן התנא אינו אומר 'ליתן דין וחשבון לפני ה'", אלא אומר 'לפני מלך מלכי המלכים' מי הם מלכי המלכים, הלא הם גדולי הדור שכולנו תלמידיהם, שכן נקראים הם בגמרא (גיטין סב.) מאן מלכי - רבנן, וביאר הקדושת לוי (לקוטים ד"ה מלך) שכיון שהצדיקים גוזרים והקב"ה מקיים נמצא כי הם מולכים על מלך העולם כביכול, ובא לומר לנו כי זה בכלל הדין וחשבון.

ואם גדולי הדור אמרו להתרחק 'ולא תביא תועבה אל ביתך', לשמור על העינים, להישמר מכל המכשירים הטמאים, אז אנחנו מקיימים את דבריהם ובכך מקיימים 'ושמרת לעשות ככל אשר ירוך' (להלן יז י), 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל', וברש"י כתב מחז"ל: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. גם אם אדם חושב אחרת ולדעתו נראה שזה ימין והצדיקים אומרים שזה שמאל, אז זה ככה ולא תסור מן הדבר.

השכר הגדול לשומע דברי חכמים

וכאן גם טמון גודל השכר לשומע לדברי חכמים, כפי שאומר מו"ר אבי זצוק"ל בשם צדיקים, היכן מצינו שחכמים אומרים על ימין שהוא שמאל. ותירצו, כתוב (להלן יד כב) 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך', לשם מה כפל הדברים 'עשר תעשר' הרי יכול היה לומר 'עשר'. אלא אמרו חכמים ודרשו בגמרא (שבת קיט.) 'עשר בשביל שתתעשר', אם אתה מעשר אתה זוכה להיות עשיר. יוצא אפוא כי במקום שהיה כתוב 'תעשר' בשי"ן שמאלית, דרשו חכמים 'תעשר' תהיה

(שם טז ח). ואפילו שאדם לא נמצא בדרגה גבוהה כזו, על כל פנים יש לו סיוע להצליח בכל דרכיו כשעושה בהם את רצון ה' ונשמר מכל משמר מהכלים הנוראים.

סגולת המצוות שהם עצות לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה

וְאֶכְלֶתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֵׁפֶן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֵׂר דְגָנְךָ תִּירְשָׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹרֶת בְּקָרְךָ וְצֹאנְךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כָּל הַיָּמִים (יד כג).

איתא בזוהר הקדוש (יתרו פב:) שתרי"ג מצוות הם תרי"ג עצות שנתנה התורה אדם להיטיב בהם דרכיו, כדי להידבק על ידיהם בשכינה הקדושה, שתהיה השכינה שורה ומתהלכת בקרב בני ישראל, וכדי לזכות בהם לחיי העולם הבא.

והוסיף בקדושת לוי (פסח ד"ה חכם) שמקרא מלא הוא, למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים, שכל התורה והמצוות הן בכדי לבוא על ידיהם ליראת הרוממות ואהבת ה'.

ובבני יששכר (חודש ניסן מאמר ד דרוש ז) כתב שזו היא סגולת המצוות שהם עצות לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה, כי כל מצות עשה מעוררת לפי שורשה שפע גנזי ברכות ישועות וחסדים מן השמים, וכן ההימנעות מלעבור על מצות לא תעשה מונעת השפעה לכוחות הרע והסטרא אחרא, כי הכל תלוי במעשיהם של ישראל וכמו שכתוב (להלן ל, טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע'.

אט ישלוט עליו ויסיתנו לדברים חמורים יותר, עד שמגיע חלילה וחס לעבוד עבודה זרה. ואשרי ואשרי חלקו של הנמנע מלתת דריסת רגל ליצר, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (שם א א) 'אשרי איש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב' והסבירו חז"ל (ע"ז יח:): אם הלך סופו לעמוד ואם עמד סופו לשבת, שכך אומנתו של היצר. וכך כתוב (משלי א טו-טז) 'בני אל תלך בדרך איתם מנע רגלך מנתיבתם כי רגליהם לרע ירוצו'.

לפיכך לא יאמר האדם, הרי אנחנו מתפללים, שומרים שבת, נותנים צדקה. כי כשהקב"ה יבוא בחשבון עם האדם יראה כי 'אחת דיבר אלקים שתים זו שמעתי' (תהלים סב יב), אמנם מדובר רק בעבירה אחת שעבר, אך 'שתים זו שמעתי' זה משליך על כל המצוות של האדם, שכאשר עושה אותם בטומאה יבוא לראות כל מצוה ויראה כי נמחק הכל בחשבון הזכויות שלו. בפרט במכשירים האסורים שזה לא מניח לאדם להתפלל ללא מחשבות זרות וללא ניתוק המחשבה כך שבכל אופן יוצא שלא קיים את המצוה כמו שצריך.

כשעושים רצון ה' ניתן להסתדר ללא טכנולוגיה

עוד כדאי לדעת, כי הקב"ה עוזר לאדם שיוכל להסתדר גם ללא טכנולוגיה, כמו שמו"ר אבי ע"ה בעת שהיה בודק את הסכין סיפר לי פעם, שהמליץ הגדול הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה לא היה שוחט אם לא היה רואה שם הוי"ה על הסכין. פעם הלך בדרך עם מלוויו, והראה להם להיכן ללכת, כששאלוהו מנין יודע, השיב כי שם הוי"ה הולך לפניו ורואה להיכן צריך ללכת. הרי לנו שהצדיקים אינם צריכים טכנולוגיות כדי לדעת את הדרך, יש להם ידיעה ברורה כי ה' מנחה אותם ומוליכם, 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'

א. וכך הם דברי הזוהר: רבי יהודה פתח, 'מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהילתו, בכמה ארחין אורייתא אסהידת בבר נש דלא יחוב קמי מאריה, בכמה ארחין יהיב ליה עיטא דלא יסטי מארחיו לימינא ולשמאלא, בכמה ארחין יהיב ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה וימחול ליה. דתנן שית מאה ותלת עשר זיני עיטא יהיב אורייתא לבר נש למהוי שלים במאריה, בגין דמאריה בעא לאוטבא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי, ויתיר בעלמא דאתי [-רבי יהודה פתח, 'מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהילתו, בכמה דרכים העידה התורה באדם שלא יחטא לפני אדונו. בכמה דרכים נתנה לו עצה שלא יסטה מדרכיו ימין ושמאל. בכמה דרכים נתנה לו עצה איך ישוב לפני אדונו וימחול לו. ששנינו, שש מאות ושלשה עשר מיני עצה נתנה תורה לאדם להיות שלם באדונו, משום שאדונו רוצה להיטיב לו בעולם הזה ולעולם הבא, ויותר לעולם הבא].

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישורים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

גורנות מלכנו הגדולה

להרה"ק
רבי אברהם זיע"א
מסלאנים

- ☞ חלוקה לקטעים
- ☞ סימני פיסוק וניקוד
- ☞ פתיחת ראש תיבות
- ☞ עימוד מפואר ושובה לב

- ☞ פרקי מבוא ותולדות
- ☞ כותרות משנה
- ☞ ביאור
- ☞ ציונים והשוואות

היום של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66